

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PREVENCE KRIMINALITY MLÁDEŽE
V PŘÍBRAMI A JEJÍ ÚČINNOST**

Autor práce: Pavel Kraus

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Také bych rád poděkoval Bc. Ladislavu Hadrbolci za uskutečnění řízeného rozhovoru.

ABSTRAKT

KRAUS, P. *Prevence kriminality mládeže v Příbrami a její účinnost : Bakalářská práce*, České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015. s. 50. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jan Bouchal

Klíčová slova: Prevence, kriminalita, mládež, Příbram, účinnost, projekty prevence kriminality

Bakalářská práce pojednává o prevenci kriminality mládeže v Příbrami a o její účinnosti, vysvětluje základní pojmy, které se týkají prevence kriminality a jsou s ní obecně spojeny. Práce se zaměřuje na jednotlivé druhy programů prevence kriminality subjektů v Příbrami. Je vysvětlena legislativní úprava týkající se prevence kriminality mládeže. Práce také charakterizuje systém prevence kriminality v České republice. Je popsáno, jak se hodnotí účinnost prevence kriminality. Tato práce také porovnává a vyhodnocuje data spojená s kriminalitou mládeže a její prevencí. V neposlední řadě, na základě SWOT analýzy a řízeného rozhovoru, navrhuje nový preventivní program, který by pomohl zlepšit prevenci kriminality mládeže v Příbrami.

ABSTRACT

KRAUS, P. *Crime Prevention of Youth in Příbram, and Its Efficiency : Bachelor thesis*, České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2015. 50 p.
Supervisor : JUDr. Jan Bouchal

Key words: Prevention, criminality, youth, Příbram, efficiency, projects of crime prevention

This Bachelor thesis deals with programs of crime prevention of youth in Příbram and their efficiency. It explains basic concepts concerned with or connected to crime prevention. The thesis distinguishes between different types of crime prevention in Příbram and focuses on them separately. The legislative framework that encompasses the crime prevention of youth is explained in this thesis. The national level used throughout the Czech republic is described in this paper as well. The mechanisms used to evaluate the effectiveness of the crime prevention programs are analyzed in the later part of the thesis. It also compares and evaluates data concerned with youth criminality and the effectiveness of the prevention. Last but not least, a new prevention program is created through the use of the SWOT analysis and interview, that should increase the effectiveness of the crime prevention in Příbram.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Výklad základních pojmů.....	14
2.1 Kriminalita mládeže a delikvence	14
2.2 Věková hranice.....	14
2.3 Právní úprava trestní odpovědnosti	16
2.3.1 Odpovědnost mladistvého	17
2.4 Protiprávní jednání	17
3 Historie prevence kriminality	19
3.1 Prevence kriminality jako pojem.....	20
4 Schéma prevence kriminality	23
4.1 Členění podle cílového objektu.....	23
4.2 Členění podle obsahového zaměření	24
4.2.1 Sociální prevence.....	24
4.2.2 Realizace sociální prevence	24
4.2.3 Situační prevence.....	25
4.2.4 Realizace situační prevence	25
4.2.5 Viktimologická prevence	26
4.2.6 Realizace viktimologické prevence	26
5 Subjekty prevence kriminality	27
5.1 Republikový výbor pro prevenci kriminality.....	28
5.2 Poradní sbor pro situační prevenci kriminality	29
5.3 Odbor prevence kriminality	29
5.4 Policie České republiky a prevence kriminality.....	29
5.5 Prevence kriminality na resortní úrovni	30

5.6	Prevence kriminality na místní úrovni.....	31
5.6.1	Organizační struktura pracovníků pověřených koordinační činností spojenou s předcházením trestné činnosti	32
5.7	Republikový koordinátor prevence kriminality	32
5.8	Krajští koordinátoři prevence kriminality.....	33
5.8.1	Územní koordinátoři prevence kriminality	33
6	Programy prevence kriminality	34
6.1	Vytvoření institucionálních předpokladů	34
6.2	Přípravné práce.....	34
6.3	Tvorba preventivních programů a jejich schvalování	35
6.4	Realizace preventivních programů.....	36
6.5	Financování programů prevence kriminality	36
6.6	Typy programů prevence kriminality.....	37
6.6.1	Komplexní součinnostní program prevence kriminality.....	37
6.6.2	Program prevence kriminality na místní úrovni – Partnerství	38
6.7	Účinnost preventivních programů	39
6.7.1	Co lze v prevenci kriminality měřit	40
7	Preventivní práce v Příbrami	42
7.1	Programy prevence kriminality dětí a mládeže v Příbrami	43
7.1.1	Osvětlení rizikového místa.....	44
7.1.2	Projekt Sdílení	44
7.1.3	Letní sociálně-rehabilitační pobyt pro děti – klienty střediska výchovné péče	46
7.2	Ostatní projekty prevence kriminality dětí a mládeže v Příbrami.....	47
7.2.1	Bedna	47
7.2.2	Fotbal proti zločinu.....	48
7.2.3	Fotbal proti násilí.....	48
8	Výzkumná část.....	49

8.1	Řízený rozhovor s manažerem prevence kriminality	49
8.2	SWOT analýza prevence kriminality mládeže.....	52
8.2.1	Komentář k jednotlivým bodům SWOT analýzy	53
8.3	Návrh projektu prevence kriminality mládeže.....	54
8.3.1	Vyber si to své	54
	Závěr	58
	Seznam použitých zdrojů	61
	Seznam tabulek a grafů	66
	Přílohy	67

Úvod

Bakalářská práce se zabývá tématem prevence kriminality mládeže v Příbrami a její účinností. Toto téma je velmi zajímavé, a proto bylo zvoleno, nejenže jsou kriminální případy mládeže na denním pořádku, ale také se každý z nás s tímto tématem setkal, ať z doslechu, nebo osobně. Jedná se o velmi závažnou problematiku, která by se měla řešit, jelikož společnost má velký podíl na této problematice. Obecně je prevence lepší než represe, nejenže je ve většině případů levnější, ale také se na rozdíl od represe snaží společností nechtěnému činu zabránit. Problémem je fakt, že programy prevence kriminality nejsou ze strany mládeže využívány tak, jak by měly být. Kriminalita mladistvých je jeden z nejzávažnějších sociálně patologických jevů, proto je důležité se touto problematikou zabývat a preventivní programy vhodně aplikovat v praxi. Důraz by měl být kladen zejména na okolnosti vzniku této kriminality. Tedy nejen na represii, ale zejména na prevenci, neboť ta je u této problematiky klíčová. Příčiny, které vedou mládež k páčání trestné činnosti jsou různorodé. Svou roli v mnoha případech sehrává alkohol nebo jiná návyková látka, která může dodat sebedůvěru, zvýšit agresivitu či povzbudit k páčání trestné činnosti.

Touto problematikou se zabývá mnoho institucí, kterými se práce zabývá. Tyto instituce se snaží dostat mládež na „správnou cestu“ s tím, aby vedla řádný život jako občané užiteční společnosti. Prevence jde ruku v ruce s resocializací pachatelů, což by mělo vést k zakotvení ve společnosti. Skutečnost je taková, že tyto instituce mají jen omezený vliv na rozvoj mladého člověka a pořád zůstává a platí, že největší vliv má rodina nebo kamarádi/parta. Samozřejmě systém prevence je velmi individuální záležitost a každého ovlivní jinak.

Aktuálnost této problematiky tkví v tom, že Příbram dříve trápila enormní kriminalita (index kriminality byl v jednom roce i nejvyšší z celé České republiky). Tomu úměrně vysoká byla i kriminalita mládeže (děti pod 15 let a mladiství). Podle statistik to vypadá, že se tato problematika za posledních několik let dokázala správně uchopit a zdá se, že Příbram dokáže úspěšně pracovat s rizikovými dětmi. V posledních zhruba třech letech kriminalita mládeže opět trochu stoupla. Právě proto se práce snaží charakterizovat programy prevence kriminality mládeže, aby bylo vidět, jak se s dětmi pracuje. Tato práce také navrhne jeden program prevence kriminality, který by měl pomoci ostatním programům a nejen jim, ale hlavně k celkovému snížení kriminality

mládeže. S tím, že panuje trend snižování rozpočtů a město Příbram tomu není výjimkou, tak jde pořád méně financí na prevenci kriminality nejen mládeže, ale na kriminalitu obecně. Právě toto všechno bylo vzato v potaz při vytváření projektu prevence kriminality mládeže. Prevence má stále takovou pověst, že jsou to vyhozené peníze, které nejsou na první pohled nikde vidět, jelikož se snažíme zabránit tomu, aby se člověk nedopustil protiprávního jednání a pokud je naše snaha úspěšná, tak člověk protiprávní nebo jiný skutek nespáchá. Toto se velmi těžko dokazuje. Zde se dají použít různé statistiky či dotazníky obyvatel apod.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je charakterizovat programy prevence kriminality mládeže jednotlivých subjektů v Příbrami. K tomu bude provedena analýza dostupných informací. Tyto informace o prevenci kriminality mládeže v Příbrami jsou k dostání většinou na internetových stránkách města nebo v různých zdrojích (např. letáky ve škole o zavádění mimoškolních aktivit, plakáty na nástěnce o otevření klubu, nábor do sportovního klubu apod.). V této bakalářské práci také přispěje řízený rozhovor s hlavním manažerem prevence kriminality panem Bc. Ladislavem Hadrbolem.

Dílčím cílem je na základě získaných statistik a informací o kriminalitě, zhodnotit účinnost preventivní práce v Příbrami. K tomu budou využity statistiky Policie České republiky.

Dalším dílčím cílem je zhodnocení práce s mládeží. Na základě informací získaných při zpracování bakalářské práce se zhodnotí práce jednotlivých programů prevence kriminality mládeže. Budou zde také vyzdvihnuta pozitiva a negativa některých programů.

Posledním dílčím cílem je navrhnouti zlepšení stávajících programů. Na základě získaných informací nejen z literatury, ale také z řízeného rozhovoru a SWOT analýzy zde bude navrhnout projekt prevence kriminality mládeže.

K charakterizování programů prevence kriminality mládeže je použita analýza a studium literatury. V práci je použita komparativní metoda pro srovnávání jednotlivých programů a analýza statistik Policie ČR.

Cílem druhé kapitoly je uvést základní pojmy, které se týkají prevence kriminality mládeže obecně. Jsou zde pojmy jako je kriminalita mládeže, delikvence, věková hranice, definice dítěte a podobné. Zde byla zdrojem analýza odborné literatury, která se týká tématu. Dále je uvedena právní úprava trestní odpovědnosti, kde zdrojem byl především trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.) a zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon č. 218/2003 Sb.) Z těchto zákonů se dále čerpá i pro protiprávních jednání.

Ve třetí kapitole se jedná o charakterizaci historie prevence kriminality v ČR a osvětlení prevence kriminality jako pojmu. K tomu bude použita analýza a studium literatury.

Ve čtvrté kapitole budou uvedena schémata a členění prevence kriminality. Bude zde jednotlivé rozdělení prevence kriminality. K tomuto je použita analýza a studium literatury a internetových stránek Ministerstva vnitra.

V páté kapitole jsou uvedeny instituce, které zasahují do prevence kriminality. Jsou zde uvedené subjekty státní, které působí v celé České republice, tedy i v Příbrami. A subjekty, které mají při tvorbě prevence kriminality nejen mládeže velikou roli. K tomuto je použita metoda analýzy a studium zejména webových stránek Ministerstva vnitra, což posloužilo v této kapitole jako osvědčený zdroj.

Šestá kapitola se zabývá programy prevence kriminality. Je zde uvedeno, jak probíhá vytváření takového programu, jak probíhá realizace, kdo financuje programy a jak získat dotace z Ministerstva vnitra. Dále je uvedena problematika hodnocení účinnosti preventivních programů. Zde se uplatňuje především metoda analýzy a studium literatury a internetových stránek města Příbram.

V sedmé kapitole jsou uvedeny mimo jiné specifické programy prevence kriminality mládeže pro město Příbram. Jsou zde i instituce, které do problematiky prevence kriminality mládeže zasahují a spolupracují s městem Příbram. Tyto instituce jsou např. fotbalový klub FK Příbram, který se snaží rekrutovat mládež, Bobcats Příbram je další sportovní klub, který nabírá členy, kteří mají vyžití a nemyslí na páchaní špatné činnosti. Jsou zde i instituce, které jsou primárně udělané pro prevenci kriminality jako je např. Bedna, což je projekt pod záštitou Pontonu (Ponton je občanské sdružení, nezisková organizace s posláním přispívat ke zdravému vývoji dětí, mládeže a rodin z různých sociálních skupin). Tento projekt funguje v Příbrami již 5 let. Jde o klub, kam chodí mládež a tráví tam volný čas. Jsou v něm pracovnice, které se o členy starají a pomáhají jim se vším, co je trápí. Na základě těchto informací se zhodnotí práce těchto institucí a porovnájí se. V této kapitole je také charakterizovaná preventivní práce v Příbrami. Jsou uvedeny různé statistiky, které se tohoto tématu týkají. V této kapitole je především uplatněna analýza Městských programů prevence kriminality a internetových stránek jiných institucí.

V osmé kapitole, tedy ve výzkumné části, je uveden opis řízeného rozhovoru s manažerem prevence kriminality Bc. Ladislavem Hadrbolem. Dále je zde SWOT analýza systému prevence mládeže v Příbrami. Na základě toho je zde navrhnul program prevence kriminality mládeže s názvem „Vyber si to své“, který by měl přispět k celkové prevenci kriminality mládeže v Příbrami. Bude tedy použita metoda řízeného rozhovoru a SWOT analýza.

2 Výklad základních pojmů

V této části práce budou vysvětleny základní pojmy, které se týkají prevence kriminality a jsou použity v práci.

2.1 Kriminalita mládeže a delikvence

Kriminalita mládeže zahrnuje jednání osob do věku 18 let. Stává se tomu tak, že je porušena společenská nebo právní norma, která je charakteristická pro trestný čin, respektive čin jinak trestný. Osoby ve věku 15-18 let se označují jako mladiství. Mladiství jsou ze zákona trestně odpovědní s jistým omezením a zároveň mají i jisté změny v ukládání trestu apod. Osoby mladší 15 let nejsou trestně odpovědné za předpokladu, že nespáchaly trestný čin, za který lze dle trestního zákoníku uložit výjimečný trest. V opačném případě jsou takové osoby trestně odpovědné za předpokladu, že byl v době spáchání činu jinak trestného věk pachatele minimálně 12 let. To znamená, že pokud je pachatelem 12 až 15 let, tak mu může být uložena v občansko-právním řízení ochranná výchova, o které rozhodne příslušný soud. Pokud dítě mladší 15 let a starší 12 let spáchá čin jinak trestný, může mu soud pro mládež uložit i jiná opatření. Širším pojmem než je kriminalita je pojem **delikvence**, ten v sobě skrývá jednak činnost porušující právní, ale i společenskou normu. Delikventem se tedy může stát i dítě a mladiství. Dle povahy a závažnosti činu, kterým osoba porušila normy, jak sociální tak právní, dělíme takové chování na *disociální*, *asociální* a *antisociální*. Mezi *asociální* chování můžeme zahrnout kázeňské přestupky ve škole, neposlušnost, vzdorovitost, negativismus, lži atd. Jedná se tedy o činy, které vážně neporušují jak společenské tak právní normy. V případě asociálního chování se jedná především o alkoholismus, záškoláctví, toxikomanii, útěky, toulky, tabakismus, sebepoškozování, gamblerství, prostituce apod. Jedná se tedy o činy, kdy jedinec poškozuje spíše sebe než okolí. V poslední řadě je antisociální chování neboli závažné protisociální jednání, které zahrnuje veškerou trestnou činnost.¹

2.2 Věková hranice

Dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.² Což v naší

¹ *Kriminalita dětí a mládeže* [online]. Praha : RVP, 2012 [cit. 2014-12-5]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/k/n/16439/KRIMINALITA-DETI-A-MLADEZE.html>>.

² OSN. *Úmluva o právech dítěte*. 20.11.1989. New York, U.S.A, 1989.

občanskoprávní úpravě znamená nabytí zletilosti manželstvím. Dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.³

Dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže se rozumí dítětem osoba, která v době spáchání činu jinak trestného nedovršila patnáctý rok věku.⁴

Pro účely zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních se pojmem dítě označuje nezletilá osoba, a to zpravidla ve věku od 3 do 18 let, případně zletilá osoba do 19 let věku.⁵

Nezletilý je opakem zletilého. Nezletilý je fyzickou osobou, která nedovršila 18 let věku nebo nenabyla zletilosti manželstvím.⁶

Mladistvý se jako pojem vyskytuje v trestněprávním pojetí. Je spojen s počátkem trestní odpovědnosti fyzické osoby a dále s trestním řízením proti mladistvým. Mladistvý je osoba, která v době spáchání trestného činu, respektive provinění, dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku.⁷ **Mladistvým** je ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.⁸

Mládež je ve společenských vědách spojována s různými věkovými kategoriemi, které jsou na právu nezávislé. Nejširší pohled je sociologický. Kriminologická literatura zahrnuje pod pojmem mládež tři věkové kategorie, a to: děti ještě trestně neodpovědné, mladistvé a mladé dospělé. V užším smyslu je mládež

³ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2009.

⁴ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2003.

⁵ ČESKO. Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. In *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2002.

⁶ CHMELÍK, J. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003. s. 15.

⁷ *Práva a postavení mladistvého obviněného*. Česká republika [online]. Praha : Nejvyšší státní zastupitelství ČR, 2014 [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/obvinny/prava-a-postaveni-mladistveho-obvinneho>>.

⁸ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2003.

chápana v policejní statistice, kde zahrnuje jen děti a mladistvé, nikoli mladé dospělé. Pod pojmem mládež vykazuje policie fyzické osoby mladší 18 let.⁹

Osoba blízká věku mladistvého je pojem právní, který je však často užíván v kriminologii. V trestním zákoníku je tento pojem uveden jako jedna z polehčujících okolností při výměře trestu. Z pohledu počítání času je zpravidla vyjadřován jako časové období po dovršení 18. roku života, ve kterém lze fakultativně uplatnit zvláštní způsoby řízení proti mladistvému.¹⁰

Mladý dospělý je pojem užívaný v kriminologické literatuře. Je to věková kategorie od 18 let, respektive od nabití zletilosti. Horní hranice není chápána jednotně a je velmi volná, může to být i 30 let.¹¹

2.3 Právní úprava trestní odpovědnosti

V § 25 Trestního zákoníku je uvedeno, že je trestně neodpovědný ten, kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého života. Dále je uvedeno, že trestní odpovědnost mladistvých a sankce jim ukládané upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže, pokud tento zákon nestanoví jinak.¹²

Trestní odpovědnost dětí mladších patnácti let je řešena v zákoně 218/2003 Sb. v § 93, kde je uvedeno, že dopustí-li se dítě mladší patnácti let činu jinak trestného, může mu soud pro mládež uložit, a to z pravidla na základě výsledků předchozího pedagogicko-psychologického vyšetření, tato opatření (výchovní povinnost, výchovní omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovního programu ve středisku výchovní péče a další). Přičemž ochrannou výchovu soud pro mládež uloží dítěti, které spáchalo čin, za nějž trestní zákoník dovoluje uložení výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo dvanáctý rok svého věku a bylo mladší patnácti let.¹³

⁹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 15.

¹⁰ CHMELÍK, J. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003. s. 15.

¹¹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 16.

¹² ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *sbírka zákonů*. Česká republika, 2009.

¹³ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2003.

2.3.1 Odpovědnost mladistvého

Mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.¹⁴

Dítě, které v době spáchání činu nedovršilo patnáctý rok svého věku, proto není podle zákona č. 218/2003 Sb. trestně odpovědné. V těchto případech lze použít potřebná opatření k jeho nápravě, pokud spáchalo čin jinak trestný. Tato opatření uloží soud pro mládež.¹⁵

2.4 Protiprávní jednání

Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný čin a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.¹⁶

Dle § 6 zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) je trestný čin spáchaný mladistvým nazván **proviněním**. Termín trestný čin byl nahrazen pojmem provinění pro svou větší vhodnost. Jelikož termín trestný čin nevyjadřuje zcela jednání mladistvého, na kterém má do určité míry vinu společnost, tím že se jí včas nepodařilo vhodné náhradní prostředky a chyběly včasné výchovné zásahy do jeho narušeného rodinného prostředí. Dále pojem provinění není tak odsuzující a stigmatizující.¹⁷

Činem jinak trestným se vyjadřuje čin, který naplnil znaky trestného činu a za jiných okolností by trestným činem byl. Tyto činy jinak trestné bychom mohli rozdělit do dvou kategorií, a to na činy pro společnost nebezpečné, které naplňují znaky trestného činu, ale trestným činem nejsou. Jedná se například o činy jinak trestné z důvodu nedostatečného věku pachatele, nepřičetnosti, jednání v nutné obraně, jednání v krajní nouzi, nedostatku rozumové a mravní vyspělosti u mladistvých. A druhou kategorií by tvořily činy jinak trestné, které naplnily znaky trestného činu a spáchal

¹⁴ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2003.

¹⁵ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2003.

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *sbírka zákonů*. Česká republika, 2009.

¹⁷ *Jaký je rozdíl mezi trestným činem, proviněním a činem jinak trestným*. [online]. Valašské Meziříčí, 2013 [cit. 2014-07-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.valasskemezirici.cz/doc/27323/>>.

je pachatel trestně odpovědný, ale nespáchal je v takovém požadovaném stupni nebezpečnosti pro společnost v zákoně požadovaném.¹⁸

¹⁸ *Jaký je rozdíl mezi trestným činem, proviněním a činem jinak trestným.* [online]. Valašské Meziříčí, 2013 [cit. 2014-07-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.valasskemezirici.cz/doc/27323/>>.

3 Historie prevence kriminality

Do roku 1989 se pojem prevence kriminality sice teoreticky uznával, ale jeho aplikace v praxi byla spíše formální. Ale právě to, že se tato problematika spíše řešila v rámci teorie a ne praxe, vedlo k znevážení pojmu prevence kriminality jako takového. Po roce 1990 došlo k velkému nárůstu kriminality. Bylo to dáno jednak společenskými změnami, ale také objevením forem kriminality, které nebyly dříve tolik známé. Například mezi roky 1989 a 1993 došlo k nárůstu registrovaných trestných činů trojnásobně. K tomu samozřejmě totožně nestoupala objasněnost trestných činů, která klesala. Toto všechno vedlo k tomu, že sdělovací prostředky začaly věnovat kriminalitě větší pozornost, což se odrazilo na společnosti, která měla větší obavu z ohrožení kriminalitou. Efektem bylo to, že se zpřísnily represivní postoje veřejnosti, která chtěla vyšší tresty pro pachatele trestné činnosti.¹⁹

Vždyť jen mezi lety 1979 až 1999 vzrostl počet registrovaných trestných činů čtyřnásobně. Násilná kriminalita vzrostla dvojnásobně, majetková kriminalita sedminásobně, neproblematičtější byla krádež prostá, která mezi těmito lety vzrostla devítinásobně. Zlomové roky byly právě 1990-1993. Počet stíhaných dětí a mladistvých se mezi lety 1979-1999 ztrojnásobil. V roce 1990 vzrostl počet mladistvých pachatelů o 100% a dětí do 15 let o 160% oproti roku 1989.²⁰

Odborná veřejnost se začala zabývat možnostmi a mezemi trestní represe a především důležitostí pojetí kriminální politiky komplexně. To znamená, že se musí řešit jak represe, tak samozřejmě i prevence kriminality. To vedlo k postupnému oživování pojmu prevence, jelikož si odborná veřejnost uvědomovala její postavení v celkovém boji proti kriminalitě. Český helsinký výbor vydal stanovisko, ve kterém vyžadoval zřízení výborů prevence kriminality jako meziresortní orgány, a aby takové orgány byly zřízeny i u zastupitelstvech měst nejvíce ohrožených kriminalitou. Dalším převratným bodem stanoviska bylo to, že by tyto výbory měly připravit preventivní programy. Ve stanovisku jsou opatření, na která by se mělo myslet při tvorbě preventivních programů. V roce 1993 byl zřízen Republikový výbor pro prevence kriminality jako meziresortní orgán.²¹

¹⁹ CEJP, M. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha, 2007, s. 63.

²⁰ GJURIČOVÁ, J. Aktuální stav a východiska ke snižování trestné činnosti dětí a mládeže. *České vězeňství*. 1999, roč. 6, č. 4, s. 16.

²¹ CEJP, M. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha, 2007, s. 63-64.

Úkolem tohoto výboru bylo koordinovat činnost příslušných orgánů v oblasti prevence kriminality, spolupracovat s nestátní sférou, metodicky vést a podporovat rozvoj preventivních aktivit a činnost místních orgánů pro prevence kriminality, vyhodnocovat preventivní programy a vypracovávat vládě dokumenty týkající se prevence kriminality.²²

Těžiště prevence kriminality bylo již od počátku směřováno k orgánům místní správy a samosprávy. Brzy po zahájení činnosti Republikového výboru pro prevenci kriminality byl schválen Program sociální prevence a prevence kriminality – aktuální stav a východisko do roku 1996. Vláda v roce 1995 svým usnesením rozhodla o povinnosti ministra financí a místopředsedy vlády vyčlenit účelové finanční prostředky na realizaci programů prevence v návrhu rozpočtu na rok 1996. Toto rozhodnutí bylo základem pro systém prevence kriminality a podnět k dalšímu rozvoji. Tento systém preventivní práce byl krok po kroku vybudován a poté stabilizován ve druhé polovině devadesátých let. V roce 1997 vláda schválila historicky první Strategii prevence kriminality do roku 2000, na kterou navazují její aktualizace.²³

3.1 Prevence kriminality jako pojem

Na první pohled by se mohl pojem prevence kriminality zdát jasný, není tomu tak. Každý autor vidí tento pojem jinak. V odborné literatuře se lze setkat s různým dělením, pojetím a definicí prevence kriminality. Jak uvádí CHALUPOVÁ²⁴, ve starší kanadské literatuře se můžeme setkat s vymezením, které prevenci kriminality chápe jako prosté snižování budoucího rizika výskytu trestné činnosti, kterého se dosahuje zejména prostřednictvím vynucování práva a ukládání trestů, jakož i prostřednictvím minimalizace příležitostí k páčání trestné činnosti a sociálních změn. S podobnou definicí přichází i švédští autoři, kteří pod pojmem prevence kriminality zahrnují i opatření, která v určitém časovém horizontu působí na snižování počtu trestných činů, a to tak, že se snaží snižovat sklon člověka páchat trestnou činnost. Také se snaží snížit počet situací, které by mohly vést nějakým způsobem k páčání trestné činnosti.

Děti a mladiství se dostávají do kontaktu s negativními vlivy, které mohou ohrožovat jejich mravní a sociální vývoj. To vše přichází ve věku, kdy ještě nejsou schopni adekvátně reagovat. Společnost se sama podílí na vytváření negativních vlivů,

²² NOVOTNÝ, O. *Kriminologie*. Praha, 2004, s. 191-192.

²³ CEJP, M. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha, 2007, s. 64-65.

²⁴ CHALUPOVÁ, K. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha, 2012, s. 14.

kteří působí na nezletilé a mladistvé.²⁵ V moderní společnosti je mnoho subkultur, ke kterým se nezletilí a mladiství přidávají, nachází zde vzory. Problémem těchto subkultur je, že velká část z nich má svou vlastní individualizovanou morálku, která nemá na vývoj dítěte a mladistvého pozitivní vliv.²⁶ Příslušnost ke skupině je formální a neformální. Formální je nedobrovolná, jedná se o rodinu, školu atd. Neformální skupina je skupina, ke které se jedinec hlásí dobrovolně (např. „punkáči“, sportovní skupina a jiné). Pokud jde o vliv party na jedince, tak mají větší vliv neformální skupiny. Jedinec si často vezme normy těchto skupin za své a ztrácí „zdravý rozum“. Právě nezletilí a mladiství mají největší touhu někam patřit, mít své místo a pokud se jim to nedaří v rodině, tíhnou ke konkrétní skupině. V té skupině ten pocit mají.²⁷

Můžeme říct, že obecným cílem preventivní práce v oblasti kriminality je „udržení chování členů společnosti v rámci většinou občanů dohodnutých norem a hodnot, a to za použití prostředků především nesankční povahy. Cílem prevence je snažit se o to, aby se nenarušila nejdůležitější společenská regulativa. Mezi ně patří na prvním místě normy trestního práva hmotného, které jsou zdrojem minima mravnosti společnosti. Samozřejmě normy trestního práva nevyčerpávají vše, co si občané v oblasti norem a hodnot chrání před narušením“²⁸

Prevence je na rozdíl od trestní represe, která je vykonávána orgány činnými v trestním řízení (policejní orgán, státní zastupitelství, soudy) a představuje reakci na již spáchaný čin. Pachatele tohoto činu prostřednictvím trestního procesu a následného uložení trestní sankce trestá. Naopak prevence kriminality se snaží o to, aby k takovému činu vůbec nedošlo. Její hlavní cíl je tedy kriminalitě předcházet. Nicméně prevenci kriminality nelze posuzovat zcela izolovaně, ale je nutné ji chápat v širším kontextu.²⁹

Podíl dětí a mladistvých na páchání trestné činnosti budí již delší dobu pozornost. Tento problém je dlouhodobě studován, ale je tu mnoho otázek i názorů, které jsou navzájem v rozporu. Jedná se především o zacházení s dětmi či mladistvými, kteří spáchali trestnou činnost. Zkouší se mnoho projektů na snížení kriminality dětí

²⁵ SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha, 2000, s. 20-21.

²⁶ HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha, 2007, s. 101.

²⁷ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Praha, 2009, s. 72-73.

²⁸ CEJP, M. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha, 2007, s. 84.

²⁹ CHALUPOVÁ, K. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha, 2012, s. 11.

a mladistvých. Na jedné straně je tu například USA s šokujícím zatčením, kdy je mladistvý nebo dítě po spáchání trestního jednání zavedeno do vězení a následně je mu předvedeno, co by ho čekalo, kdyby spáchal stejný čin jako dospělý. Na druhé straně jsou tu projekty jako Expedice, které se uskutečňují v Evropě a jejich průběh není tak drastický jako v USA. Jedná se spíše o pozitivní vliv na mládež a její správný vývoj.³⁰ Z praxe vyplývá, že jedinci, kteří se opakovaně dopouštějí trestné činnosti, jsou nějakým způsobem výchovně zanedbáni. Rozhodující vliv na dítě má rodina. Když rodina funguje, tak je schopna usměrňovat vývoj dítěte.³¹

³⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň, 2004, s. 74-75.

³¹ JEDLIČKA, R. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha, 2004, s. 301.

4 Schéma prevence kriminality

Kořeny kriminality se proplétají ve velmi husté síti vzájemně se ovlivňujících a podmiňujících příčin. Snaha na tyto příčiny reagovat vedla k tvorbě nejrůznějších analyzujících schémat a modelů, kterých je k dispozici celá řada. K nejužívanějším schématům patří rozvrstvení na primární, sekundární a terciární prevenci. Kritériem je, na koho má prevence směřovat a koho má ovlivnit, podle toho se zvolí úroveň primární, sekundární a terciární.³²

4.1 Členění podle cílového objektu

Členění prevence kriminality podle cílového objektu dle CHALUPOVÉ³³

Primární prevence je zaměřena na širokou veřejnost od dětí až po seniory. Jedná se například o pozitivní ovlivňování hodnotové orientace, zahrnuty jsou výchovné, vzdělávací, zdravotní, osvětové a poradenské aktivity v širokém záběru, např. ke zdravému životnímu stylu, pozitivnímu trávení volného času atd. Těžiště primární prevence spočívá v rodinách, ve školách a v místních společenstvích.

Sekundární prevence je zaměřena na rizikové skupiny, u kterých je pravděpodobnost, že se stanou pachately trestné činnosti, jejichmi oběťmi nebo jsou ohroženy jiným způsobem (specializovaná sociální péče, drogově závislí, gemblérství, záškoláctví, extremismus, nezaměstnanost, závislí na alkoholu apod.). Sekundární prevence je zaměřena i na rizikové faktory, které jsou v sociálním prostředí a v sociálních vztazích, ve kterých ohrožené osoby žijí nebo se jinak zdržují.

Terciární prevence je zaměřena předcházení recidivě, neboli opakování trestné činnosti osobou, která již v minulosti trestnou činnost spáchala. Snaží se tedy vypořádat s recidivou u pachatele a viktimologické recidivě u oběti. Terciární preventivní programy jsou koncipovány tak, aby pomohly nápravě, znovu začlenění do společnosti, reedukaci, najít zaměstnání apod.³⁴

³² ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 76-77.

³³ CHALUPOVÁ, K. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha, 2012, s. 22.

³⁴ VALERIÁN, L. *Kriminologie: základy kriminologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2011, s. 42.

4.2 Členění podle obsahového zaměření

4.2.1 Sociální prevence

Sociální prevence se zabývá aktivitami, které ovlivňují proces socializace a sociální integrace. Předpokládá, že klíčovými příčinami páchaní trestné činnosti jsou špatné společenské a ekonomické podmínky. Sociální prevence je orientována na osobu pachatele, a to i potencionálního, snaží se o přizpůsobení příčin kriminality. Lze k tomu využít nejrůznější opatření, která z většiny spadají do sféry sociální politiky, zejména jde o opatření zaměřená na rodinu, vzdělávání, výchovu nebo opatření zdravotní. Zvláště se specializuje na socializaci a sociální integraci a jejich narušení. Spadá sem i prevence závislostí (drogy, alkoholismus, gemblerství apod.).³⁵

4.2.2 Realizace sociální prevence

Realizace sociální prevence rozdělená podle CHALUPOVÉ.³⁶

Primární úroveň sociální prevence je zaměřena na celou společnost nebo obecněji definovanou skupinu (např. mládež, obyvatelé určitého území, drogově závislí). Má několik možností, jak působit na veřejnost. Mezi ty nejčastější způsoby prezentace patří výchova ve školách, v působení médií nebo v rámci běžného života se spoluobčany. Jak úspěšná je primární prevence závisí na tom, jak velká část adresátů přijímá společenský hodnotový systém, který akceptuje většina občanů.

Sekundární úroveň sociální prevence je zaměřena na osoby, u nichž je riziko páchaní budoucí kriminální činnosti vyšší v důsledku působení rizikových faktorů (neúplná rodina, alkoholismus v rodině, špatné sociální nebo ekonomické prostředí, příslušnost k etnické minoritě, špatná docházka do školy, neprospěšné trávení volného času a podobně). Sekundární prevence kriminality usiluje o včasné rozpoznání rizikových faktorů a snaží se na ně reagovat v tom, že posiluje či vytváří ochranné faktory (pomoc rizikovým rodičům, pomoc mladým lidem, kterým hrozí vyloučení ze školy a podobně).

Terciární úroveň je zaměřena především na předcházení opakování páchaní protiprávního jednání stejnou osobou, tedy o předcházení recidivy, ale jedná se také o předcházení viktimologické recidivy, tedy vyvarovat se toho, že se někdo stane

³⁵ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 77.

³⁶ CHALUPOVÁ, K. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha, 2012, s. 22.

opakovanou obětí.³⁷ Jedná se o sociální prevenci, která je zaměřena na osoby, které se už kriminality nějakým způsobem dopustily. Preventivní programy v rámci sociální prevence mají pomocí dohledů a nápravě opatření zabránit v opakování trestné činnosti. Mezi tato opatření patří pomoc se znovuzačleněním do společnosti, pomoc se studiem, pomoc s nalezením práce apod.

4.2.3 Situační prevence

Situační prevence staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Snaží se snížit kriminogenní podmínky tím, že zavádí různá opatření. Podstatou situační prevence je snaha zvýšit námahu a riziko spojené se spácháním trestné činnosti. Nejeefektivněji působí v oblasti majetkové trestné činnosti (např. bezpečnější zámky, ploty, mříže na oknech apod.). Její účinnost je vysoká, ale je podmíněná prostředkům do ní vložených. Těžiště odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané a obce v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra, respektive Policie ČR.³⁸

4.2.4 Realizace situační prevence

Rozdělení podle ZOUBKOVÉ³⁹

Primární úroveň situační prevence je zaměřena na zlepšení bezpečnostní situace celého státu prostřednictvím informačních, organizačních, ekonomických a technických opatření.

Sekundární úroveň situační prevence je zaměřena na sledování bezpečnostní situace v kriminálně rizikovějších místech a komunitách. Předpokladem efektivní sekundární prevence je kriminologické prognózování, prostřednictvím kterého mají být včas odhaleni potenciální pachatelé a eliminovány sociálně-patologické jevy.

Terciární úroveň situační prevence je zaměřena na zlepšení bezpečnosti situace v konkrétních místech v konkrétních komunitách postižených vysokou kriminalitou určitého druhu.

³⁷ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň, 2012, s. 94.

³⁸ *Systém prevence kriminality v ČR* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, 2014 [cit. 2014-07-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence/-prevencekriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.

³⁹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 77-78.

4.2.5 Viktimologická prevence

Viktimologická prevence se koncentruje na využití viktimologických poznatků. Mnohé z těchto poznatků mají svůj význam pro prevenci kriminality a dají se využít při tvorbě preventivních programů. Je orientována především na potenciální a skutečné oběti trestné činnosti. Zaměřuje se na činnost osvětovou a poradenskou a na vštěpování obecných a speciálních zásad ochrany ohrožených osob. Patří sem například výcvikové kurzy psychologické i fyzické sebeobrany, terapeutické a rehabilitační zacházení po přestálém útoku i prevence orientovaná na nebezpečí viktimologické recidivy.

4.2.6 Realizace viktimologické prevence

Rozdělení podle ŠTEFUNKOVÉ⁴⁰

Primární úroveň viktimologické prevence je zaměřena na realizování osvěty, jak se má občan chovat, aby se nestal obětí trestné činnosti (policejní osvěta ve školách, mediální kampaně a jiné).

Sekundární úroveň viktimologické prevence je zaměřena na skupiny lidí, u kterých existuje zvýšené riziko, že se stanou oběťmi trestné činnosti. Z důvodu zaměstnání (např. obsluha čerpacích stanic, zaměstnanci nočních podniků, taxikáři, pracovníci bezpečnostních složek atd.) nebo z důvodu příslušnosti či častějšího kontaktu s lidmi z okrajových skupin společnosti (bezdomovci, prostitutky, drogově závislí atd.).

Terciární úroveň viktimologické prevence je zaměřena na komplexní pomoc skutečným obětem trestné činnosti. Krom jistých forem podpory je účelem snížit riziko, že se osoba stane opakovaně (opakovaná viktimizace) obětí trestné činnosti (bezplatná právní pomoc, psychologické poradenství, azylové domy pro týrané ženy).

⁴⁰ Štefunková, M. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha, 2012, s. 23.

5 Subjekty prevence kriminality

Způsob organizování prevence kriminality v ČR.⁴¹

V České republice je prevence kriminality organizována na třech úrovních:

- 1. Meziresortní úroveň** – Vláda vytváří preventivní politiku ve vztahu k obecné kriminalitě tak, aby mohla být uplatněna meziresortní spolupráce. K tomu je také potřeba koordinace preventivních činností jednotlivých resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality. Poradní sbor pro situační prevenci kriminality se zabývá situační prevencí.
- 2. Resortní úroveň** – Ministerstva vytvářejí programy prevence kriminality z věcné působnosti. Vytváření těchto programů obohacuje činnost jednotlivých ministerstev, která přinášejí nové prvky a přístupy a zároveň ovlivní tvorbu příslušné legislativy.
- 3. Místní úroveň** – Orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace a další instituce působící v obci se angažují v této úrovni. Podstatou této úrovně je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence. Tyto programy berou v potaz místní situaci, potřeby a možnosti.

Nejefektivnější programy prevence kriminality jsou na místní úrovni, které představují soubor metodické, koncepční a finanční podpory ze strany ústředních orgánů státní správy a samosprávy. Tyto orgány podporují vznik programů prevence kriminality v krajích, ve městech a v obcích zatížených vysokou mírou kriminality a dalšími kriminálně rizikovými jevy. Jedním z klíčových prvků těchto programů je spolupráce mezi orgány státní správy, samosprávy, policie a nestátních organizací. Výběr programu je situován tak, aby co nejvíce vyhovoval situaci v oblasti vývoje

⁴¹ *Způsob organizování prevence kriminality v ČR* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2014 [cit. 2014-10-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence/-prevencekriminality.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>>.

sociálně patologických jevů, potřebami, zájmem a schopností lidí a finančními prostředky. Obecní zastupitelstva nesou odpovědnost za realizaci programů prevence.⁴²

5.1 Republikový výbor pro prevenci kriminality

Republikový výbor pro prevenci kriminality je meziresortní iniciační, koordinační a metodický orgán zřízený při Ministerstvu vnitra. Tento výbor se schází zpravidla jednou měsíčně. Předmětem činnosti Republikového výboru je vytváření koncepce preventivní politiky vlády České republiky na meziresortní úrovni a její konkretizace na úrovni místní. Dále Republikový výbor schvaluje dotace na projekty prevence kriminality, které předkládají města. Poradním orgánem Republikového výboru je Komise pro výběr projektů programu prevence kriminality k poskytování dotací ze státního rozpočtu. Výsledkem meziresortní spolupráce je vybudovaný systém prevence kriminality, který se opírá o resortní preventivní programy, programy prevence kriminality na místní úrovni, aktivity Policie ČR, nestátních neziskových organizací a podnikatelských subjektů.⁴³

Republikový výbor má 18 členů. Činnost sekretariátu zajišťuje odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra. Předsedou Republikového výboru je ministr vnitra, výkonným místopředsedou je 1. náměstek ministra vnitra. Dalšími členy jsou zástupci Ministerstva financí, Ministerstva obrany, Ministerstva práce a sociálních věcí – odbor rodinné politiky, Ministerstva práce a sociálních věcí – odbor sociálních služeb, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví, Nejvyššího státního zastupitelství, Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Policejního prezidia České republiky, Probační a mediační služby České republiky, Rady vlády České republiky pro záležitosti romské komunity, Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky a Soudcovské unie České republiky.⁴⁴

⁴² *Způsob organizování prevence kriminality v ČR* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2014 [cit. 2014-10-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence//prevencekriminality.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>>.

⁴³ *Republikový výbor pro prevenci kriminality: Informace o činnosti výboru, jeho statut, seznam členů a další údaje* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2014 [cit. 2014-10-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>>.

⁴⁴ *Členové republikového výboru pro prevenci kriminality: Informace o činnosti výboru, jeho statut, seznam členů a další údaje* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2014 [cit. 2014-10-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>>.

5.2 Poradní sbor pro situační prevenci kriminality

Poradní sbor pro situační prevenci kriminality je koordinační a iniciační orgán zřízen rozkazem ministra vnitra. Jeho hlavní náplní je spolupráce s mimoresortními orgány při realizaci Programu prevence kriminality Ministerstva vnitra. Například se jedná o automobilovou kriminalitu, vloupání do obydlí, prevence kriminality ve veřejných prostranstvích a v obchodní síti apod. Poradní sbor pro situační prevenci kriminality ve své působnosti projednává, vytváří a doporučuje ministru vnitra ke schválení návrhy na snížení kriminogenních podmínek a vytváření bariér znesnadňujících páchaní trestné činnosti. Mezi jeho členy patří například Česká asociace pojišťoven, Komora podniků komerční bezpečnosti ČR a jiné.⁴⁵

5.3 Odbor prevence kriminality

Odbor prevence kriminality je ústředním orgánem Ministerstva vnitra, který funguje od roku 1996. Jeho hlavní náplní je plnění funkce ústředního orgánu státní správy v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti při tvorbě a realizaci koncepce prevence kriminality. Mezi jeho základní činnosti patří mimo jiné: tvorba Strategie prevence kriminality v ČR, koordinace aktivit subjektů zapojených do prevence kriminality včetně přípravy a realizace preventivních programů, tvorba a metodické vedení specifických programů prevence kriminality, vynakládání finančních prostředků ze státního rozpočtu na oblast prevence kriminality, výkon veřejnoprávní kontroly u žadatelů o veřejnou finanční podporu nebo u příjemců této podpory a jiné.⁴⁶

5.4 Policie České republiky a prevence kriminality

Povinnost Policie České republiky zabývat se prevencí kriminality je dána především zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů. Zde je v §2 mimo jiné uvedeno, že úkolem Policie ČR je „předcházet trestné činnosti“. Interními právními normami Policie ČR stanovila, že předcházení trestné činnosti je úkolem celé Policie ČR, zejména se jedná o služby pořádkové policie, služby cizinecké policie, dopravní policie a služby kriminální policie. Policie ČR se podílí na plánování, tvorbě a realizaci koncepce prevence kriminality, která vychází ze Strategie prevence kriminality. Policie ČR se při úkolech, které se týkají předcházení trestné činnosti zaměřuje především na rozvoj vztahů s veřejností. Tam, kde veřejnost

⁴⁵ *Poradní sbor pro situační prevenci kriminality* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2014 [cit. 2014-10-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-poradni-sbor-pro-situacni-prevenci-kriminality.aspx>>.

⁴⁶ CHALUPOVÁ, K. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha, 2012, s. 41-42.

policii nedůvěřuje, nemůže policie řádně plnit své základní funkce. Veřejnost by ji měla vnímat jako ochránce věcí veřejného zájmu. A to se podaří tehdy, když bude Policie ČR zaměřena nejen represivně, ale i preventivně a bude plnit úkoly ve spolupráci se samosprávou, státními i nestátními institucemi a obecně prospěšnými společnostmi.⁴⁷

5.5 Prevence kriminality na resortní úrovni

Všechny resorty se neúčastní prevence kriminality stejně. Jejich program je dán především jejich věcnou působností. Například v sociální prevenci se realizuje především Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo spravedlnosti. V situační prevenci se angažuje především Ministerstvo vnitra a ve viktimologické prevenci Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo vnitra.⁴⁸

Jednotlivé resorty a jejich zaměření dle ZOUBKOVÉ⁴⁹

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je zaměřeno především na výchovné působení školy, podporu aktivního trávení volného času, pedagogicko-psychologické poradenství a péči o narušenou mládež, zejména ve výchovných ústavech.

Ministerstvo zdravotnictví je zaměřeno především na prevenci týrání, zanedbávání a sexuální zneužívání, léčbu pachatelů trestné činnosti s duševními poruchami, drogově závislých a sexuálně deviantních a pomoc obětem trestných činů (např. podporuje nevládní organizaci Bílý kruh bezpečí).

Ministerstvo spravedlnosti je zaměřeno především na legislativní oblast (garantuje rekodifikaci trestních kodexů), výkonnou oblast (postupně zavádí a ověřuje instituty probace a mediace), kriminologický výzkum.

Ministerstvo vnitra je zaměřeno především na rozvoj preventivních aktivit a zkvalitňování systému prevence kriminality na místní úrovni, zpracování metodických materiálů a modelových projektů, vzdělávání pracovníků (těch, kterých se prevence kriminality týká), správu dotačního systému, informační propojení jednotlivých

⁴⁷ CHALUPOVÁ, K. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha, 2012, s. 51-52.

⁴⁸ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 87-88.

⁴⁹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 87-90.

subjektů, přímou podporu projektů obecně prospěšných společností (např. linka důvěry).

Ministerstvo práce a sociálních věcí je zaměřeno především na rozšiřování a zkvalitňování základní sociální péče. Na obecních (respektive magistrátních) úřadech jsou zřizována pracoviště sociální prevence, která pracují s ohroženými dětmi, výchovně působí na rodiče, vykonávají funkci opatrovníka, podávají návrh u soudů, organizují náhradní péči o děti a jiné. V 90. letech byla zřízena funkce sociální asistent pro práci s ohroženou mládeží „na ulici“ - streetworker, tento člověk má na starost sám aktivně vyhledávat ohroženou mládež nebo již zasaženou mládež sociálněpatologickým vývojem. Pracuje tam, kde se mladí scházejí a baví se – na ulici, na diskotékách, ve skateparku apod. Sociální asistent pro práci s ohroženou mládeží má pro svou činnost k dispozici sociální zázemí (nizkoprahová centra), působí zejména jako mediátor především mezi dětmi a mladistvými a jejich rodinou.

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky je poradním orgánem vlády. Tento orgán koordinuje všechny subjekty zapojené do vládní protidrogové prevence na centrální i místní úrovni. Mezi její úkoly patří: tvorba koncepce protidrogové politiky, dodržování stávajících zásad protidrogové politiky, vyhodnocování koncepce a programu protidrogové politiky, přidělování finančních prostředků na protidrogovou politiku, odpovědnost za mezinárodní spolupráci České republiky v problematice drog.

Komise pro záležitost romské komunity je poradním orgánem vlády. Komise koordinuje všechny otázky spojené s postavením Romů ve společnosti.

Je zde nezbytná součinnost mezi ústředními orgány veřejné správy a orgány územní samosprávy, jelikož tyto resortní orgány mohou samosprávné orgány měst iniciovat a poskytovat jim metodické vedení a přitom získávat zpětnou vazbu o jejich účinnosti.

5.6 Prevence kriminality na místní úrovni

Do prevence kriminality na místní úrovni jsou zapojeny orgány veřejné správy, Policie ČR, obecní policie, nevládní organizace a další instituce. Podstatou systému prevence na místní úrovni je optimální rozložení a působnost v oblasti jak sociální, tak situační prevence. V úvahu se musí vzít místní možnosti, potřeby, zdroje atd. Za realizování programů prevence kriminality na místní úrovni nesou odpovědnost obecní zastupitelstva se starostou. Obecní zastupitelstvo má také

v pravomoci reagovat na kriminalitu, která je páchaná v obci, obecně závaznou vyhláškou.⁵⁰

5.6.1 Organizační struktura pracovníků pověřených koordinační činností spojenou s předcházením trestné činnosti

Koordinační činnost spojená s prevencí trestné činnosti je vykonávána dle CHALUPOVÉ⁵¹:

- Na úrovni Policejního prezidia České republiky, útvarů s celostátní působností, úřadu služby kriminální policie a vyšetřování a ředitelství služeb.
- Na úrovni Policejního prezidia České republiky organizuje preventivní činnost republikový koordinátor prevence kriminality, který je zodpovědný za celou preventivní činnost Policie ČR.
- Na úrovni útvarů s celostátní působností, úřadu služby kriminální policie a vyšetřování a ředitelství služeb, řídí preventivní činnost koordinátor prevence kriminality na těchto útvarech.
- Na úrovni krajů řídí preventivní činnost krajský koordinátor prevence kriminality, který řídí i koordinátory územních odborů.
- Na úrovni územních odborů řídí činnost prevence kriminality koordinátor prevence kriminality příslušného územního odboru.

5.7 Republikový koordinátor prevence kriminality

Republikový koordinátor prevence kriminality (neboli republikový manažer prevence kriminality) je podřízen řediteli kanceláře policejního prezidia. Jeho hlavní náplní je organizace činnosti Policie ČR v oblasti prevence kriminality na území celého státu. Jsou mu podřízeni krajsí koordinátoři prevence kriminality (neboli krajsí manažeři prevence kriminality). Připravuje koncepci prevence kriminality a zároveň se spojuje s ministerstvy, která působí v prevenci kriminality. Spolupracuje

⁵⁰ *O prevenci kriminality: Teoretický úvod* [online]. Praha : Prevence kriminality v České republice, 2014 [cit. 2014-11-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/teoreticky-uvod/>>.

⁵¹ CHALUPOVÁ, K. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha, 2012, s. 55-56.

s Republikovým výborem pro prevenci kriminality dalšími státními a nestátními institucemi a také zajišťuje vzdělávání policistů na úseku prevence kriminality.⁵²

5.8 Krajsí koordinátoři prevence kriminality

Krajsí koordinátoři prevence kriminality jsou podřízeni ředitelům svých krajských ředitelství. Jsou jim podřízeni územní koordinátoři prevence kriminality, kterým i metodicky radí. Spolupracuje s republikovým koordinátorem prevence kriminality zejména při vzdělávání policistů v oblasti prevence kriminality. Krajský koordinátor prevence kriminality se podílí na činnosti organizace prevence kriminality na krajské úrovni. Navrhuje opatření k minimalizaci trestné činnosti ve svém kraji.⁵³

5.8.1 Územní koordinátoři prevence kriminality

Koordinátoři prevence kriminality územních odborů jsou podřízeni řediteli svých krajských ředitelství. Územní koordinátoři prevence kriminality se aktivně podílejí na činnosti místních institucí prevence kriminality zřízeny Magistráty statutárních měst, městskými a obecními úřady. Budují síť spolupracovníků z organizací, které spolupracují na prevence kriminality.⁵⁴

⁵² CHALUPOVÁ, K. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha, 2012, s. 56.

⁵³ CHALUPOVÁ, K. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha, 2012, s. 57.

⁵⁴ CHALUPOVÁ, K. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha, 2012, s. 58.

6 Programy prevence kriminality

V této kapitole bude uveden postup vyvážení programů prevence kriminality, jejich financování, typy programů a způsob hodnocení jejich účinnosti.

Podle metodiky Republikového výboru pro prevenci kriminality⁵⁵ má vytváření programů prevence kriminality čtyři etapy:

1. etapa – vytvoření institucionálních předpokladů
2. etapa – přípravné práce
3. etapa – tvorba preventivních programů a jejich schvalování
4. etapa – realizace preventivních programů

6.1 Vytvoření institucionálních předpokladů

Vytvořením institucionálních předpokladů se rozumí usnesení obecního zastupitelstva o úmyslu se prevencí kriminality zabývat. Dále pod tuto etapu také patří vytvoření komise pro prevenci kriminality při obecní radě, která je koordinačním, konzultativním a iniciativním orgánem obecní rady. Komise pro prevence kriminality slouží k dosahování co největší efektivity preventivních opatření (informovanost, návaznost a souběžnost aktivit). Členy této komise by měli být osoby, které mají k prevenci kriminality nějaký vztah nebo se v ní nějakým způsobem uplatňují (obory jako školství, justice, sociální služby apod.) Dalším krokem je vytvoření důležitého pracovního místa, a tím je manažer preventivních aktivit a jeho zahrnutí do struktury obecního úřadu.⁵⁶

6.2 Přípravné práce

Hlavní činností v této etapě by měla být analýza bezpečnostní situace. Tato analýza se zabývá zejména charakteristikou lokality, kriminologickou analýzou, sociologickým šetřením vnímání pocitu bezpečnosti občanů a zmapováním aktuálních aktivit subjektů, které působí v místě analýzy. Charakteristika lokality je základním krokem v analýze bezpečnostní situace, podle které by se měl odvíjet zbytek této analýzy. Pod charakteristiku lokality patří počet obyvatel a jejich složení, specifika

⁵⁵ Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR, *Metodika přípravy Komplexního součinnostního programu prevence kriminality na místní úrovni*, Praha, 1996, s. 12.

⁵⁶ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 91.

ve složení obyvatel, migrace, pracovní příležitosti, zaměstnanost apod. Kriminologická analýza je další krok v analýze bezpečnostní situace. V kriminologické analýze zkoumáme jaká kriminalita je v místě nejvíce páchaná a kým je páchaná, díky těmto poznatkům můžeme lépe provádět prevenci. V sociologickém šetření vnímání pocitu bezpečnosti občana se zjišťuje z čeho mají obyvatelé strach, ale i zda jsou ochotni součinnosti při provádění preventivních činností. Posledním krokem této etapy je zmapování aktuálních aktivit subjektů, které působí v místě analýzy. Tímto krokem se rozumí srozumění se všemi aktivními činnostmi, které v místě nějakým způsobem působí v prevenci kriminality. Tyto činnosti je nezbytné koordinovat k docílení vyšší efektivity.⁵⁷

V analýze kriminality se zkoumá charakter trestné činnosti, jež nás zasahuje. Je důležité zjistit, kdo páchá trestnou činnost, za jakým účelem, co se nejčastěji krade, kam putuje ukradené zboží, kde dochází k protiprávní činnosti, zda dochází na lépe zabezpečených místech k menšímu počtu trestné činnosti apod.⁵⁸

6.3 Tvorba preventivních programů a jejich schvalování

V této etapě se blíže seznámíme s velmi důležitou částí, a tou je tvorba preventivních programů. Každý preventivní program by měl obsahovat cíl a zdůvodnění zařazení do systému prevence kriminality v místě, neboli k čemu by měl být a proč by se měl uplatnit. Dále by měl obsahovat vymezení cílové skupiny, na kterou má působit (objekt působení), mělo by být uvedeno, zda se jedná o program v rámci primární, sekundární nebo terciární prevence a zda jde o prevenci sociální, situační nebo o prevence viktimmnosti. Poté by zde měl být uveden subjekt, který je odpovědný za realizaci projektu. Popis činností, které upravuje program prevence kriminality a kdo je bude vykonávat. Nesmí chybět část, ve které je uvedeno kdo se postará o materiální a personální zabezpečení. V další části by měl být finanční rozpočet, rámcový harmonogram a způsob vyhodnocování a kontroly. Pokud jde o schvalování preventivních programů, tak se jedná o to, že by měl být každý preventivní program předložen komisi pro prevence kriminality a měl být posouzen a schválen. Dále by měl

⁵⁷ OSMANČÍK, O. Několik poznámek k otázkám prevence kriminality. *České vězeňství*. 1994, č. 1-2, s. 31-35.

⁵⁸ CLARKE, R. *Analýza kriminality v 60 krocích*. Praha, 2010, s. 11.

být schválen obecním zastupitelstvem a poté předložen Republikovému výboru pro prevenci kriminality, v případě, že bude požadován o dotaci ze státního rozpočtu.⁵⁹

6.4 Realizace preventivních programů

Poslední etapou v procesu vytváření programu prevence kriminality je jejich následná realizace. I sebelepší program prevence bude k ničemu, pokud bude prováděn špatně. V tomto bodě je důležitá i dokumentace preventivní práce (např. průběžné zprávy realizátorů), která slouží k supervizi a také ke konečnému zhodnocení. Taková kontrola může najít chyby nebo nefungující články, a tím posunout celý program dopředu.⁶⁰

6.5 Financování programů prevence kriminality

Zdroje financí jsou nezbytnou částí pro vytvoření a spuštění programů prevence kriminality. Mezi nejdůležitější zdroje patří zdroje místní, tedy zdroje získané z rozpočtu obce, místních institucí a z nestátních zdrojů. Získání dalších zdrojů může být velmi nejisté, jelikož státní a mezinárodní programy bývají přísně účelově vázané (např. z nich nejde financovat mzdy, investice a jiné). Další možností jsou státní dotace, které se týkají obcí, jež jsou zapojeny do komplexních programů a programů partnerství. Jedná se o finanční prostředky ze státního rozpočtu na podporu programů prevence kriminality v České republice. Zde má hlavní slovo Republikový výbor pro prevenci kriminality, který rozhoduje o rozdělování finančních zdrojů (řídí se Pravidly pro poskytování účelových dotací obcím v rámci programu prevence kriminality ve výběrovém řízení).⁶¹

Aby mohly být schváleny dotace z prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na podporu programu prevence kriminality, musí být splněny tyto podmínky dle ZOUBKOVÉ⁶²:

- 1) Vysoká míra kriminality a dalších kriminálně rizikových jevů (např. počet spáchaných trestných činů, míra nezaměstnanosti, podíl mladistvých pachatelů).

⁵⁹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 91-92.

⁶⁰ CEJP, M. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha, 2007, s. 89-90.

⁶¹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 92.

⁶² ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 92-93.

- 2) Souhrnný součinnostní program prevence kriminality na místní úrovni, který se posuzuje podle kritérií, jako např. komplexnost, součinnost, výše finančního podílení se obce na projektech komplexního součinnostního programu, personální zabezpečení, priority města, společenské naléhavosti.
- 3) Schválení preventivního programu zastupitelstvem města

Vláda České republiky na programy prevence kriminality na místní úrovni každoročně od roku 1996 vydává finanční prostředky ve výši od 40 do 100 mil. Kč. Na rok 2012 až 2015 je vyčleněno dohromady 250 mil. Kč, což je oproti předchozímu čtyřletí o 10% méně. Tato redukce je zapříčiněna zejména požadovanými úsporami ve státním rozpočtu.⁶³

6.6 Typy programů prevence kriminality

Od druhé poloviny 90. let byla prevence kriminality v České republice realizována ve dvou typech programů:

- 1) Komplexní součinnostní program prevence kriminality na místní úrovni
- 2) Program prevence kriminality na místní úrovni – Partnerství

6.6.1 Komplexní součinnostní program prevence kriminality

Komplexní součinnostní program prevence kriminality byl aktivní mezi lety 1996 až 2004. Jeho podstatou bylo zaměření projektů na sociální, situační a viktimologické aspekty prevence. Šlo tedy o zaměření na občany, organizace, sociální skupiny a oběti trestných činů, které mělo současně vést k redukci jednotlivých druhů kriminality a strachu z ní. Charakteristikou komplexního součinnostního programu je jeho, pokud možno, co nejširší spektrum, tedy zapojení nejrozličnějších subjektů do prevence kriminality (od orgánů státní správy, samosprávy, policie, nestátních organizací, podnikatelských subjektů a občanů). Koordinací součinnosti aktérů jednotlivých subjektů se zabýval manažer prevence kriminality. Komplexních součinnostních programů se zúčastnilo téměř 100 měst. Nejdříve byla vybrána města

⁶³ ČESKO. Usnesení vlády č. 925 z roku 2011. Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015. In *Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí, Česká republika* 2011, ročník 6, s. 31.

s více než 30 tisíci obyvateli, s vysokým indexem nápadu trestné činnosti a dalšími faktory. Poté se začala zapojovat i menší města s obyvatelstvem nad 10 tisíc a obecně méně riziková, což bylo projevem integrace prevence kriminality do politiky zastupitelstev. Od roku 1996 do roku 2004 bylo podpořeno 3500 projektů prevence kriminality.⁶⁴

Příklady projektů, které byly mezi lety 1996 až 2004 podpořeny:⁶⁵

1) Nejčastější projekty:

Mezi nejčastější projekt prevence kriminality v rámci situační prevence patří jednoznačně městské kamerové monitorovací systémy. V rámci sociální prevence patří mezi nejčastější projekty prevence kriminality především aktivity zaměřené na trávení volného času, především u mládeže je tento čas kritický na páchaní protiprávního jednání. Jedná se především o sportovní aktivity, zájmové aktivity a krizová poradenská zařízení (např. linka důvěry, nízkoprahová zařízení).

2) Nejčastější cílové skupiny (adresáti):

Mezi nejčastější cílové skupiny neboli ty, na které má projekt prevence kriminality působit, patří děti (nezletilí), mladiství, Romové, oběti trestné činnosti a recidivisté.

3) Nejčastější realizátoři (subjekty):

Mezi nejčastější realizátory projektů prevence kriminality patří samospráva obce, městská policie, Policie ČR, nestátní organizace, obecně prospěšné společnosti, charitativní organizace, školská zařízení, státní správa.

6.6.2 Program prevence kriminality na místní úrovni – Partnerství

Program Partnerství vystřídal komplexní součinnostní program prevence kriminality v roce 2004 a jedná se o program prevence kriminality na místní úrovni. Jeho cílem je snižovat kriminalitu, a tím zároveň zvyšovat pocit bezpečí občanů. Tento program metodicky, koncepčně a finančně podporuje města a obce, které jsou zatíženy vysokou mírou kriminality. Program Partnerství umožňuje pohotově reagovat

⁶⁴ ZAPLETAL, J. *Prevence kriminality*. Praha, 2008 s. 60-61.

⁶⁵ ZAPLETAL, J. *Prevence kriminality*. Praha, 2008 s. 61.

na aktuální negativní vývoj trestné činnosti a dalších sociálně patologických jevů. Zejména podněcuje a finančně podporuje aktivity v sociální a situační prevenci. Základem programu je spolupráce všech subjektů, které jsou zapojeny do prevence kriminality, a to zejména mezi Policií ČR a místními orgány správy. Iniciátorem realizace projektů je příslušné okresní nebo obvodní ředitelství Policie ČR, realizátorem je obec. Posuzování samotných projektů programu Partnerství náleží komisi složené ze zástupců z Republikového výboru a zástupce Policejního prezidia ČR. Tato komise vydává doporučení, která projednává Republikový výbor pro prevenci kriminality.⁶⁶

Republikový výbor pro prevenci kriminality také doporučuje postup při řešení problematiky kriminality a prevence:⁶⁷

- Provést analýzu bezpečnostní situace.
- Na základě analýzy okresní ředitel Policie ČR upozorní starostu obce na nežádoucí vývoj trestné činnosti v obci a podněcuje k opatřením ke zlepšení situace.
- Starosta svolá zástupce institucí působících v oblasti sociální prevence a projedná s nimi možná opatření ke zlepšení situace.
- Společně připraví projekty, na které je možné požadovat státní účelovou dotaci.

6.7 Účinnost preventivních programů

Samotná účinnost preventivních programů se měří velice obtížně, jelikož hodnotící kritéria jsou nejednotná. Proces měření efektivity preventivních programů je velmi dynamickou a individualizovanou činností, na kterou mají vliv rozdíly v konkrétních místních podmínkách, typ programu a projektu, různý postup při shromažďování a vyhodnocování dat a odlišná komunikace mezi hodnotiteli a respondenty. Kromě toho je celá řada preventivních projektů smíšeného typu, u kterých lze aplikovat metody hodnocení efektivity sociální prevence a zároveň s kritériem hodnocení prevence situační.⁶⁸

⁶⁶ *Program Partnerství 2007* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, 2012 [cit. 2015-02-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/program-partnerstvi-2007.aspx>>.

⁶⁷ ZAPLETAL, J. *Prevence kriminality*. Praha, 2008 s. 62-63.

⁶⁸ ZAPLETAL, J. *Prevence kriminality*. Praha, 2008 s. 63.

Lze se setkat s názorem, že je velmi těžké dokázat úspěch naší aktivity, jejímž výsledkem je, že se něco nestalo. S tímto názorem nelze souhlasit. V měření efektivnosti preventivní činnosti přece nejde o tipování toho, co se stane, ale o zpětný pohled na to, co se dělo v minulosti a komparaci těchto údajů s údaji aktuálními.⁶⁹

Již ve fázi vytváření preventivního programu je třeba vědět, jakým způsobem budeme tento program v budoucnu hodnotit. Preventivní práce by měla začínat tím, že se stanoví jaké jevy v místě chceme ovlivnit, s čím nebo kým tyto jevy souvisí, kdo je jejich nositelem, jaké máme prostředky a předpoklady k ovlivnění tohoto jevu a jak se změny projeví.⁷⁰

6.7.1 Co lze v prevenci kriminality měřit

Hodnocení preventivních programů a projektů lze dělat nejrůznějšími způsoby, pomocí promyšlených i jednoduchých nástrojů a z mnoha různých úhlů pohledu. O úspěšnosti projektu vypovídá mnoho měřitelných i neměřitelných veličin a kritérií. Zde vždy platí, že se efektivita programu prevence hodnotí lépe, pokud byla předem připravená metoda a způsob hodnocení efektivity. Tedy proces před samotným spuštěním programu prevence je velmi důležitý pro finální výsledky, které pomohou v lepším utváření systému prevence v budoucnu. Lze tedy hodnotit.⁷¹

1) Statistické ukazatele:

Zde jsou myšleny především klasické policejní statistiky, databáze přestupků ve správě obcí a měst, záznamy volání na tísňové linky a další záznamy.

2) Ostatní měřitelné ukazatele:

Tímto jsou myšleny jakákoli další čísla, která by nám mohla přinést lepší obraz o naší činnosti. Například se může jednat o počet osob zasažených preventivních programem atd.

3) Neměřitelné ukazatele:

⁶⁹ TOŠOVSKÝ, M. *MĚŘENÍ EFEKTIVITY PREVENTIVNÍCH PROGRAMŮ: aneb jak měřit něco, co se nestalo* [online]. Praha : Otevřena společnost, o.p.s., 2013 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/2015-e-studie-o-hodnoceni-preventivnich-projektu-docx.aspx>>.

⁷⁰ VEČERKA, K. *Úspěšnost preventivní práce: (zamyšlení nad problematikou vyhodnocování preventivních programů)*. Praha, 2001, s. 11.

⁷¹ TOŠOVSKÝ, M. *MĚŘENÍ EFEKTIVITY PREVENTIVNÍCH PROGRAMŮ: aneb jak měřit něco, co se nestalo* [online]. Praha : Otevřena společnost, o.p.s., 2013 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/2015-e-studie-o-hodnoceni-preventivnich-projektu-docx.aspx>>.

Zde vystupují ukazatele, které nelze spočítat. Příkladem zde může být to, jaká média si projektu všimla (jejich prestiž).

4) Subjektivní ukazatele:

Zde se jedná především o zpětnou vazbu na naši činnost. Může se jednat o různé ankety, komunikace s občany, názory odborníků apod.

5) Udržitelnost:

Čím dlouhodobější efekt opatření přinese, tím lépe. Záleží na mnoha faktorech, které ovlivňují udržitelnost preventivního programu. Například kolik peněz stojí jeho udržení atd.

6) Procesní ukazatele:

Jedná se o mnoho otázek, které nám pomáhají odpovědět na průběh a výsledek programu. Obvykle se projekt nevyvíjí tak, jak jsme si naplánovali, ale dochází k nečekaným událostem.

7) Náklady:

Konečné vyčíslení je samozřejmostí, jelikož se jedná většinou o aktivity, které jsou financovány z dotací. Jsou zde zahrnuty finanční i nefinanční náklady.

8) Nákladová efektivita:

Posoudit, zda se opatření vyplatí nebo ne. Dnes možná jeden z nejdůležitějších prvků celé prevence kriminality, jelikož se všude snaží šetřit. Je potřeba zhodnotit jaká opatření mají cenu a jaká jsou naopak zbytečná.

7 Preventivní práce v Příbrami

Nejnovější městský program prevence kriminality na rok 2014 je v souladu se Strategií prevence kriminality na léta 2012 až 2015. Tento městský program prevence kriminality zpracoval Bc. Ladislav Hadrbolec spolu se členy pracovní skupiny prevence kriminality. Nyní je na pozici manažera prevence kriminality v Příbrami Bc. Ladislav Hadrbolec, který zde vystřídal právě hlavního tvůrce předchozího městského programu prevence kriminality JUDr. Milana Fáru.⁷²

Statistika kriminality města Příbram má v posledních letech tendenci klesat. V roce 2008 byl index kriminality (počet trestných činů na 10 000 obyvatel) dokonce nejvyšší v celé České republice, což bylo až pětkrát více než v Třinci, který se umístil na posledním místě (statistika měst nad 25 000 obyvatel).⁷³ Naštěstí se povedlo tento index snížit během dalších tří let na průměrný stav v České republice. V roce 2010 došlo k mírnému nárůstu (zhruba o 5 %) a v roce 2011 došlo k nárůstu o 12,5 %. V roce 2012 došlo opět k mírnému nárůstu (zhruba o 6%). V roce 2013 došlo k poklesu o 6%. V minulém roce klesla kriminalita v městě oproti roku předešlému o 20%, což je veliký úspěch.⁷⁴

Město Příbram mezi lety 2008 a 2014 zrealizovalo 35 preventivních projektů. Město má i na dále potřebu si tento trend udržet, přestože nedokáže ovlivnit některé kriminogenní faktory (sociální struktura, zvyšující se nezaměstnanost, díky ekonomické krizi). Město chce i na dále v této oblasti zůstat aktivní a realizovat osvědčené projekty. Zároveň se snaží vhodně reagovat na nová bezpečnostní rizika. Realizátoři prevence kriminality v Příbrami si jsou vědomi, že nelze dlouhodobě snižovat kriminalitu bez aktivní spolupráce s občany. Například Příbram dlouhodobě trápily krádeže osobních věcí v nezabezpečených autech a krádeže vloupáním do aut zabezpečených, kde byly většinou nevhodně odložené osobní věci. Tento městský program prevence kriminality obsahuje celkem pět projektů z oblasti situační a sociální prevence kriminality. Všech pět projektů je zaměřeno, na základě aktuální analýzy trestné

⁷² HADRBOLEC, L. *Městský program prevence kriminality na rok 2014* [online]. Příbram : Město Příbram, 2014 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z WWW: <http://www.pribram.eu/files/post/100111/M_st_progr_2014.pdf>.

⁷³ *Nejvíce zločinu je v Příbrami, kriminalita v Praze klesá* [online]. Praha : Hospodářské noviny, 2008 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://domaci.ihned.cz/c1-27520690-nejvice-zlocinu-je-v-pribrami-kriminalita-v-praze-klesa>>.

⁷⁴ *V loňském roce klesla na Příbramsku kriminalita o více než dvacet procent* [online]. Příbram : Příbramský deník, 2015 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://pribramsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/v-lonskem-roce-klesla-na-pribramsku-kriminalita-o-vice-nej-dvacet-procent-201501.html>>.

činnosti, na snižování kriminality, kriminálně rizikových jevů, na omezení příležitosti k páčání trestné činnosti a na informování občanů o možnostech ochrany před trestnou činností. Cílem městského programu prevence je především snížení majetkové trestné činnosti. Z těchto pěti projektů byly celkem dva primárně zaměřeny na prevenci kriminality mládeže.⁷⁵

Rok	Nezletilí (1-14 let)	Mladiství (15-17)	Recidivisté
2007	7	21	166
2008	6	33	106
2009	2	21	171
2010	0	9	107
2011	2	7	129
2012	2	3	242
2013	1	8	314
2014	1	8	262

Tab. 1: Skutky páchané nezletilými, mladistvími a recidivisty⁷⁶

Jak je vidět z tabulky 1.1, tak kriminalita mládeže (nezletilí + mladiství) začala po roce 2009 rapidně klesat, zejména skutky páchané mladistvími. Lze si to vysvětlit tím, že mladiství dospěli a nejsou již v této statistice vedeni jako mladiství, ale trestnou činnost nadále páchají nebo jsou programy prevence kriminality mládeže efektivní. K tomu, že jsou programy prevence kriminality mládeže efektivní, se přiklání i fakt, že nepřibylo nově mladistvých, kteří by páchali trestnou činnost.

7.1 Programy prevence kriminality dětí a mládeže v Příbrami

V následující kapitole budou popsány konkrétní preventivní projekty, které se zabývají prevencí kriminality mládeže.

⁷⁵ HADRBOLEC, L. *Městský program prevence kriminality na rok 2014* [online]. Příbram : Město Příbram, 2014 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z WWW: <http://www.pribram.eu/files/post/100111/M_st_progr_2014.pdf>.

⁷⁶ E-mailová korespondence s por. Bc. Monikou Schindlovou [online], 12.3.2015, <krps.kr.otp.pb@pcr.cz>.

7.1.1 Osvětlení rizikového místa

Dlouhodobým problémem pro město Příbram je především majetková trestná činnost, která tvoří 70% z celkové kriminality. Od roku 2007 zaznamenává Příbram velký počet krádeží vloupáním do objektu jakými jsou např. garáže, zahradní domy, sklepy, dílny atd. Nejčastěji pachatele zajímaly garáže. V roce 2012 došlo k osvětlení dvou rizikových míst, proto je tento projekt ještě ve starším městském programu prevence kriminality na rok 2013. Kdy v roce 2011 bylo zaznamenáno 93 případů krádeže vloupáním do garáží a v roce 2012 „pouze“ 56 případů. Nejrizikovější oblastí je podle stanoviska Policie ČR v Příbrami VI- Březové Hory, kde je komplex garáží, který se nachází v oblasti, ve které je nízká hustota obyvatel. Hlavním cílem projektu bylo snížení míry a závažnosti trestné činnosti a zvyšování pocitu bezpečí občanů. Dílčími cíly bylo odrazení potencionálního pachatele od protiprávního jednání, zamezení projevů vandalismu a zvýšení pocitu bezpečí občanů v místě projektu. Právě vandalismu a jeho různých podob (grafity aj.) se nejčastěji dopouští děti (nezletilí) a mladiství. V roce 2012 bylo provedeno sociologické šetření zaměřené na pocit bezpečí občanů v Příbrami. Výsledkem bylo, že právě Příbram VI- Březové Hory dopadla jako druhé nejhorší, pokud jde o subjektivní pohled občanů na pocit bezpečí. Spolu s lepším osvětlením této lokality se povedlo také zvýšit frekvenci hlídkové činnosti městské policie Příbram a Policie ČR. Celkově tento projekt stál 150 tisíc Kč s tím, že městu Příbram byla poskytnuta dotace ve výši 120 tisíc Kč od Ministerstva vnitra.⁷⁷

7.1.2 Projekt Sdílení

Tento projekt je zaměřený na ucelenou práci s rodinami, u nichž je riziko výskytu kriminálního chování u jejich členů. Odborníci z praxe např. pracovníci střediska výchovné péče, kteří se zabývají nežádoucím chováním dětí a mládeže a pracovníci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví. Ti poukazují na to, že v rodinách s dětmi s rizikovým chováním nebo již s kriminálním chováním, jsou určité obecné charakteristiky, které omezují jejich funkčnost a vytváří nevhodné prostředí pro výchovu dětí (mezi rizikové faktory patří nízká socioekonomická úroveň, nezaměstnanost, neúplnost rodiny a podobně). Dále podle těchto pracovníků jsou některé z vytipovaných rodin v začarovaném kruhu, ze kterého se bez cizí pomoci nemohou dostat. To vše vedlo k realizaci projektu s názvem „Sdílení“, jehož primárním cílem je redukce výskytu delikventní činnosti a odstranění kriminálně rizikového

⁷⁷ FÁRA, M. *Městský program prevence kriminality na rok 2013* [online]. Příbram : Město Příbram, 2013 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.pribram.eu/files/post/100111/M__stsky_program_prevence_kriminality_2013.pdf>.

chování v předem vytipovaných rodinách tím, že se s nimi bude dlouhodobě pracovat. Tento program funguje již od roku 2012 a za tuto dobu se osvědčil, proto s mírnými změnami pokračuje dál. Tento projekt má celkem pět sekundárních cílů.⁷⁸

- 1) Podpora rozvoje osobnosti rodiče a informovat o jiných způsobech výchovy.
- 2) Rozvoj schopností členů rodiny např. ve finanční gramotnosti, získávání a udržení zaměstnání a bydlení, plnění závazků, jednání s úřady, administrativní úkony apod.
- 3) Program pro rodiny s cílem zlepšit mimo jiné i vzájemné rodinné vztahy.
- 4) Pobytové výjezdy pro rodiny s cílem naučit se společně trávit čas.
- 5) Vytváření příležitostí pro rozvoj osobností dětí a prevenci rizikového chování dětí. Patří sem nabídka vhodných aktivit pro volný čas, doučování, různé skupiny a kroužky.

Aktivity projektu Sdílení

Pracovníci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu Příbram ve spolupráci s dalšími pracovníky z probační a mediační služby a s pracovníky střediska výchovné péče vytipují rodiny, které budou zařazeny do projektu. Jedná se zejména o rodiny, kde jsou sociální problémy vyplývající z páchaní trestné činnosti jejich členů, ze zneužití alkoholu, neorganizovaného stylu života dětí a mládeže, ohrožení ztráty bydlení, dlouhodobé nezaměstnanosti apod. V projektu jsou zapojeny rodiny, na které se dle zákona zaměřuje sociálně-právní ochrana dětí, jde o 8 až 12 rodin, které před přijetím do projektu, projdou motivačním pohovorem. Prvním krokem v projektu je analýza stávající životní situace s naplánováním cílů a dalších kroků. Velký důraz se klade na rodiče, kteří musí plnit své rodičovské povinnosti a musí se podílet na odstranění nedostatků. Projekt usměrňuje rodiče a děti tím, že se jim snaží vštípit svá práva a povinnosti, zaměřuje se i na pozitivní způsob zvládání rodinných konfliktů. Rodiny jsou v projektu seznámeny s platnými zákony, povinnostmi, důsledky jejich chování, jednání a rozhodování. Do projektu se také řadí odborné semináře na různá témata. Na příklad jde o seminář finanční gramotnosti, rizika virtuální

⁷⁸ HADRBOLEC, L. *Městský program prevence kriminality na rok 2014* [online]. Příbram : Město Příbram, 2014 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z WWW: <http://www.pribram.eu/files/post/100111/M__st_progr_2014.pdf>.

komunikace, zvládání dítěte ve vývojových meznících dítěte (puberta, odchod z rodiny atd.) a prevenci užívání návykových látek. V rámci projektu budou uskutečněny pobyty rodin, které by měly pomoci ve vzájemném trávení volného času rodičů s dětmi. Tento projekt se řadí pod sekundární prevence, jelikož míří na rizikovou skupinu osob, u nichž je zvýšena pravděpodobnost, že přijdou do styku s trestnou činností nebo sociálně patologickými jevy. Projekt také cílí na odstranění kriminogenních situací (nezaměstnanost, chudoba a podobně). Dále také pomocí potřebných informací k odstranění kriminálně rizikového chování členů těchto rodin. Projekt řídí manažer prevence kriminality města Příbram. Náklady za tento projekt jsou 74 tisíc Kč, přičemž dotace od Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra tvoří 54 tisíc Kč.⁷⁹

7.1.3 Letní sociálně-rehabilitační pobyt pro děti – klienty střediska výchovné péče

Město Příbram je jedním z měst s nejvyšším počtem trestných činů na 10 tisíc obyvatel. Jednou z možností boje proti kriminalitě dlouhodobě je práce s dětmi a mládeží. Právě práce s touto rizikovou skupinou sebou přináší lepší výsledky do budoucna. Cílem tohoto projektu je efektivní práce s kriminálně rizikovými dětmi pomocí ověřených postupů za účelem snížení dětské delikvence a výskytu sociálně-patologických jevů. Projekt se snaží vést děti k řádnému životu, aby se v budoucnu vyvarovaly trestné činnosti. Velká část dětí a mládeže netráví svůj volný čas vhodným způsobem. Hrozí jim kontakt s nevhodnou skupinou či jedincem, který na ně má špatný vliv a je špatným vzorem, kterého si vědomě či nevědomě přebírají za svého. Jedinci vykazující patologické jevy ve většině případů pochází z nefungující rodiny. Děti netráví čas se svými rodinami. Proto město Příbram pořádá již od roku 2009 letní sociálně-rehabilitační pobyt pro 20 dětí. Tento projekt již od začátku spolupracoval se spolkem „ITYTAKY“. Tento spolek zahrnoval dobrovolníky (většinou studenti středních škol), kteří se pod vedením odborných pracovníků střediska výchovné péče, snažili provázet děti zapojené v programu. ITYTAKY ukončila svou činnost v Příbrami v roce 2011 z finančních důvodů. Samotný letní sociálně-rehabilitační pobyt pro děti je spíše takový tábor, ale je to jen vyvrcholení celoročního snažení a práce s rizikovými dětmi. Cílovou skupinou pro tento druh sekundární prevence jsou děti ve věku 8-13 let

⁷⁹ HADRBOLEC, L. *Městský program prevence kriminality na rok 2014* [online]. Příbram : Město Příbram, 2014 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.pribram.eu/files/post/100111/M__st_progr_2014.pdf>.

z Příbrami a blízkého okolí, jsou klienty střediska výchovné péče a zároveň jsou ohroženy nebo jsou oběťmi sociálně-patologických jevů.⁸⁰

Aktivity projektu

Tento desetidenní letní sociálně-rehabilitační pobyt pro 20 dětí navazuje na celoroční systematickou odbornou práci v rámci dětských růstových skupin. Tento pobyt bývá o letních prázdninách tak, aby nebyla narušena školní docházka. Pobyt je veden pětičlenným týmem osob odborně znalých. Na tomto pobytu, vedle běžných táborových aktivit, jsou i specificky zaměřené programy (např. psychosociální výcvik, expresivní terapie). Děti budou zapojeny do různých modelových situací, ve kterých budou hrát různé role. Děti se zároveň zlepší ve vzájemné komunikaci, naučí se jak respektovat jeden druhého a dozví se, jaká by měla být reakce na konflikt a jak ho řešit. To je právě jeden z cílů, tedy naučit děti přiměřené reakce na různé situace. Mezi specifické cíle patří mimo jiné nabídka kvalitního využití volného času pro děti, začlenění dětí do kolektivu, naučení zdravého společenského fungování, osobnostní rozvoj dětí, nabídnutí pomoci ve složité situaci a vzdělání v oblastech možného životního selhání. Zdroje potřebné pro tento projekt byly 92 tisíc Kč, přičemž dotace z Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra byla 52 tisíc Kč.⁸¹

7.2 Ostatní projekty prevence kriminality dětí a mládeže v Příbrami

7.2.1 Bedna

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Bedna je sociální služba určena dětem a mladým lidem od 11 do 20 let. Tento projekt nabízí možnost trávení volného času v bezpečném prostředí. Dále nabízí mnoho aktivit a možnost individuálního doučování. V Bedně je možno vyhledat radu, pomoc či podporu v obtížných situacích. V klubu platí jasná pravidla. V klubu jsou vždy minimálně 3 pracovníce, které jsou po celou dobu v kontaktu s návštěvníky. Na každý den je vymyšlen nějaký program, do kterého se můžou návštěvníci zapojit. Pracovníce Bedny udržují s mladými lidmi přátelský vztah a snaží se jim pomoci ve všech jejich problémech a poradit v nesnadných situacích. Hlavním posláním Bedny je pomoci dětem a mladým lidem ve vedení

⁸⁰ FÁRA, M. *Městský program prevence kriminality na rok 2013* [online]. Příbram : Město Příbram, 2013 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.pribram.eu/files/post/100111/M_stsky_program_prevence_kriminality_2013.pdf>.

⁸¹ FÁRA, M. *Městský program prevence kriminality na rok 2013* [online]. Příbram : Město Příbram, 2013 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.pribram.eu/files/post/100111/M__stsky_program_prevence_kriminality_2013.pdf>.

řádného života a vyvarování se trestné činnosti či jiné společnosti nechtěné činnosti. Bedna byla založena v roce 2010 a je to projekt od neziskové organizace Ponton.⁸²

7.2.2 Fotbal proti zločinu

Projekt fotbal proti zločinu se zaměřuje na práci s dětmi a mládeží, která by v rámci projektu měla trávit volný čas fotbalem. Tento projekt začal již v roce 2008 a realizoval se společně s bývalým starostou MVDr. Josefem Řihákem a bývalým manažerem prevence kriminality JUDr. Milanem Fárou. Cílovou skupinou tohoto projektu je dospívající mládeže, zde se jedná konkrétně o žáky 6. až 9. tříd základních škol v Příbrami. V tomto projektu jsou dvě části, první se zabývá besedami na základních školách, druhá se zabývá programem na fotbalovém hřišti.⁸³ Pro velký úspěch a zájem se tento projekt v roce 2012 prodloužil a pokračoval dál v roce 2013.⁸⁴

7.2.3 Fotbal proti násilí

Projekt Fotbal proti násilí volně navazuje na projekt Fotbal proti zločinu. Tento projekt realizuje 1.FK Příbram. Tentokrát nejde jen o besedy na základních školách v Příbrami, ale projekt se rozšířil i do přilehlého okolí. Hlavním tématem bylo násilí na stadionech a obecně nevhodné chování na veřejných a jiných akcích.⁸⁵

⁸² *O Bedně* [online]. Praha : PONTON, 2009 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://ponton.cz/projekty/bedna/o-projektu/>>.

⁸³ *Fotbal proti zločinu* [online]. Příbram : 1.FK Příbram, 2009 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.fkpribram.cz/clanky/Fotbal-proti-zlocinu.706/>>.

⁸⁴ *Fotbal proti zločinu pokračuje* [online]. Příbram : První zprávy, 2012 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/regiony/pribram-projekt-fotbal-proti-zlocinu-pokracuje/>>.

⁸⁵ *Fotbal proti násilí* [online]. Praha : Zelený život, 2013 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z WWW: <http://zelenyzivot.net/clanek/fotbal_proti_nasili/>.

8 Výzkumná část

V následující kapitole bude provedena SWOT analýza celého systému prevence kriminality mládeže v Příbrami a bude zapsán opis řízeného rozhovoru s manažerem prevence kriminality Bc. Ladislavem Hadrbolem. Cílem výzkumné části je na základě informací získaných z řízeného rozhovoru a SWOT analýzy navrhnout projekt prevence kriminality mládeže.

8.1 Řízený rozhovor s manažerem prevence kriminality

Aktuální rozhovor s manažerem prevence kriminality Městské policie Příbram panem Bc. Ladislavem Hadrbolem, který byl pro celou práci přínosem. Díky nejen poznatkům z tohoto řízeného rozhovoru bude ve výzkumné části zpracována SWOT analýza a navrhnout program prevence kriminality. Psaný záznam rozhovoru: ⁸⁶

Od jakého roku jste manažerem prevence kriminality a co jste dělal předtím?

„Manažerem prevence kriminality jsem od roku 2013. Předtím jsem byl zástupce velitele Městské policie Příbram“

Manažerem prevence jste tedy od roku 2013, jaké změny se Vám od té doby povedlo zavést?

„Od roku 2013 se mi povedlo zavést několik programů prevence kriminality, které zde předtím nebyly. Jedná se například o školení pracovníků Městské policie Příbram nebo o zřízení tzv. asistentů prevence kriminality, na které jsme dostali grant. Tito asistenti prošli výběrovým řízením. Zároveň jsme také vytvořili další pracovní místa pro naše občany skrze tyto asistenty.“

Co děláte jinak než Vaši předchůdci?

„Největší změny jsou pravděpodobně v samotném vytváření preventivních programů, které jsem vytvořil nové, ale například také v samotném hodnocení efektivnosti preventivních programů, které bylo dopředu stanoveno.“

Čím si vysvětlujete radikální snížení kriminality dětí a mladistvých mezi lety 2009 a 2010 a jejího stále nízkého počtu v Příbrami?

⁸⁶ Řízený rozhovor s panem Bc. Ladislavem Hadrbolem, manažerem prevence kriminality Příbram, ze dne 24.3.2015.

„Mezi těmito lety bylo uskutečněno mnoho projektů, které měly určitý vliv na kriminalitu této skupiny. V těchto letech byl aktivní program Fotbalem proti zločinu. Byl vybaven skatepark za zhruba půl milionu korun. A největší podíl mělo nejspíše založení podprahového zařízení Bedna.“

Jaká trestná činnost je největším problémem v Příbrami a jaké se nejvíce dopouštějí nezletilí a mladiství?

„V Příbrami je dlouhodobě problém jednoznačně majetková kriminalita. U nezletilých a mladistvých to jsou konkrétně krádeže.“

V minulém roce se celková kriminalita snížila o 20%, čím si to vysvětlujete?

„V posledních letech se kriminalita drží v mírném poklesu, ale poslední rok byl velmi úspěšný. Vysvětluji si to účinnou prevencí kriminality, dobrou prací policistů ČR a strážníku MP a zvýšením pochůzkové a hlídkové činnosti zejména v nočních hodinách a v rizikových místech. Riziková místa jsou postupně aktualizována podle statistik nápadu trestné činnosti.“

Za posledních 7 let se v Příbrami uskutečnilo několik desítek preventivních programů, jaký z nich se podle Vás nejvíce osvědčil?

„Nejvíce se podle mě osvědčil program Sdílení a Letní sociálně-rehabilitační pobyt pro děti. Tyto dva programy na sebe navazují a je o ně velký zájem. My jsme dokonce museli velmi pečlivě vybírat jaké rodiny do programu vezmeme, jelikož kapacita je omezena na 8 až 12 rodin.“

Jak dlouho již probíhá program Sdílení a měnil se nějakým způsobem v průběhu let?

„Program Sdílení probíhá již třetím rokem a dá se říct, že základ tohoto programu je pořád stejný, jen lidé, kteří tento program uskutečňují jsou zkušenější a zájem o tento program je čím dál větší.“

Co je podle Vás klíčem k účinné prevenci kriminality obecně?

„Podle mě je důležité u každé prevence kriminality zapojení široké veřejnosti, která by měla do prevence přispívat.“

Co je podle Vás klíčem k účinné prevenci kriminality mládeže?

„U prevence kriminality mládeže je důležité zapojit mládež do nějaké volnočasové aktivity a zapojení celé rodiny, jako je tomu například v programu Sdílení.“

Jaká je nejrizikovější skupina obyvatel, která je nejvíce ohrožena pácháním kriminality?

„Když budu vycházet ze statistik, tak se jedná o seniory, tedy osoby starší 65 let a na druhém místě jsou ženy obecně.“

Co je důležité při tvorbě preventivního programu?

„Důležité je sledovat vyhodnocení stávajících rizik. Sledovat jaká vyvstane problematika a podle toho zařídit projekt. Důležitá je dlouhodobost programů prevence. Je důležitá také zpětná vazba. Jde především o hodnocení účinnosti programů, kde by se měl stanovit způsob již v začátku vytváření programu. Dále můžeme získat zpětnou vazbu nebo zjistit rizika přímo od obyvatel. Já sám jsem vytvořil dotazník na téma: Cítíte se v Příbrami bezpečně? Tento dotazník nám pomohl při tvorbě prevence, stanovení rizikových lokalit apod.“

Vytvořil jste nějaký program prevence recidivy?

„Problém recidivy v Příbrami je. My jsme konkrétně žádný program prevence vyloženě na recidivu nedělali. Tím se spíše zabývá Policie ČR a probační a mediační služba.“

V Příbrami je příležitost spolupracovat s mnoha sportovními kluby, spolupracujete s nimi?

„Ano, tato možnost je velmi zajímavá, zejména v prevenci kriminality mládeže. Bylo uskutečněno několik projektů, od přednášek ve školách po konkrétní sportovní projekty. Například se jedná o projekt Fotbal proti násilí, S volejbalem proti kouření atd.“

S jakými subjekty při tvorbě a provozu programů prevence kriminality spolupracujete?

„Spolupracujeme s odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR, Policií ČR, Odborem sociálních věcí a zdravotnictví, úřadem práce, střediskem výchovné péče, probační a mediační službou, Q klubem, Azylovým domem, se společnostmi Ponton a společností Magdaléna. Spolupracovali jsme samozřejmě s mnoha subjekty. Výše vyjmenované jsou pouze za poslední rok.“

Plánujete v prevenci kriminality něco nového v budoucnu?

„Máme v plánu se držet osvědčených programů jako je Sdílení. Dále jsme prodloužili preventivní projekt Asistenti prevence kriminality, který byl v minulém roce úspěšný.“

8.2 SWOT analýza prevence kriminality mládeže

Následující SWOT analýza bude vytvořena na základě řízeného rozhovoru s manažerem prevence kriminality Bc. Ladislavem Hadrbolem.⁸⁷ Dále bude zpracována na základě analýzy literatury (např. městské programy prevence kriminality).

<p>Silné stránky</p> <p>Spolupráce na prevenci kriminality mládeže mnoha subjektů, dopředu připravený systém hodnocení projektů, dlouhodobé a různorodé projekty.</p>	<p>Příležitosti</p> <p>Možnost spolupráce s mnoha subjekty a spolupráce s mnoha sportovními kluby v Příbrami.</p>
<p>Slabé stránky</p> <p>Poměrně vysoká recidiva a malá kapacita aktuálních programů prevence kriminality mládeže.</p>	<p>Ohrožení</p> <p>Nedostatek finančních prostředků, nezájem cílové skupiny, příliš velký zájem cílové skupiny, nedodržení harmonogramu a stále menší rozpočet města na prevenci kriminality.</p>

Tab. 2: SWOT analýza prevence kriminality mládeže⁸⁸

⁸⁷ Řízený rozhovor s panem Bc. Ladislavem Hadrbolem, manažerem prevence kriminality Příbram, ze dne 24.3.2015.

⁸⁸ Vlastní zdroj

8.2.1 Komentář k jednotlivým bodům SWOT analýzy

Silné stránky

Spolupráce na prevenci kriminality mládeže mnoha subjektů. Zde je jedna z nejsilnějších stránek města, kde je umožněna spolupráce s mnoha subjekty. Může jít o různé volnočasové kluby apod. Pokud jde o dopředu připravený systém hodnocení projektů, tak to je jeden z bodů, které aktuální manažer prevence kriminality dělá jinak než jeho předchůdci. Jak bylo uvedeno v rozhovoru.⁸⁹ U dlouhodobých a různorodých projektů je myšleno to, že se prevence kriminality mládeže v Příbrami snaží držet osvědčených a dlouhodobých projektů, ale také zkoušet nové.

Slabé stránky

Vysoká recidiva je v Příbrami dlouhodobým problémem, který se nedaří zvládnout. Recidiva od roku 2012 stoupá, přispěla k tomuto také amnestie Václava Klause v roce 2013. V roce 2014 je mírný pokles, jak je uvedeno v tabulce 1.1. Malou kapacitou aktuálních programů prevence kriminality mládeže je myšleno především to, že v programu Sdílení je vybráno zhruba 8-12 rodin, kde počet dětí ve všech rodinách dohromady nesmí převýšit 25 dětí.

Příležitosti

Možnost spolupráce s mnoha subjekty a spolupráce s mnoha sportovními kluby v Příbrami. Tímto je především myšlena spolupráce s 1.FK Příbram, s volejbalovým klubem Euro Sitex Příbram, s hráči amerického fotbalu Bobcats, hokejový klub HC Příbram apod. Dalšími subjekty jsou různé kluby a spolky. Největší příležitostí prevence kriminality mládeže v Příbrami je právě volnočasová aktivita, kde by si mělo každé dítě a mladistvý najít to své.

Ohrožení

Nedostatkem finančních prostředků je myšleno to, že se z městského rozpočtu dává na prevenci kriminality obecně pořád méně prostředků s tím, že hrozí zánik celého odboru prevence kriminality Městské policie Příbram.⁹⁰ Dodržení harmonogramu je důležité u celkového pojetí prevence kriminality mládeže. Musíme vědět a mít přehled

⁸⁹ Řízený rozhovor s panem Bc. Ladislavem Hadrbolem, manažerem prevence kriminality Příbram, ze dne 24.3.2015.

⁹⁰ Řízený rozhovor s panem Bc. Ladislavem Hadrbolem, manažerem prevence kriminality Příbram, ze dne 24.3.2015.

o tom jak projekt probíhá, proto je nedodržení harmonogramu jedno z ohrožení. Nezáměr a příliš velký zájem cílové skupiny hrozí především u projektu Sdílení a u Letního sociálně-rehabilitačního pobytu pro děti. Zde je opravdu až enormní zájem cílové skupiny a musí se uchazeči pečlivě vybírat.⁹¹

8.3 Návrh projektu prevence kriminality mládeže

V následující části bude na základě analýzy a studia literatury, řízeného rozhovoru a SWOT analýzy zpracován návrh projektu prevence kriminality mládeže v Příbrami. Bude se jednat o projekt pojmenovaný „Vyber si to své“.

8.3.1 Vyber si to své

Jak už samotný název naznačuje, projekt je cílený na mládež, která by si měla vybrat svou volnočasovou aktivitu, které se bude věnovat a bude ve svém volném čase dělat smysluplnou aktivitu místo toho, aby se flákala, chodila za školu, seděla jen u počítače atd. Projekt jako takový nic nevytváří, nevytváří žádné kluby, žádné kroužky ani sportovní týmy. Jde spíše o zprostředkování takové aktivity, která by mládež naplňovala a bavila ji. Projekt „Vyber si to své“ je zaměřen na to, aby si mládež vybrala svou aktivitu a zároveň s ní i svou skupinu, kam bude patřit, a tím naplnit potřebu dětí a mládeže celkově, někam patřit. Tato potřeba někam patřit je u zrodu mnoha nezákonných činností a jiných sociálně patologických jevů. Takový člen mládeže si může najít ne zrovna vhodnou partu k trávení volného času, které ho může přivést k drogám, páchání trestné činnosti, záškoláctví atd. Právě proto se snažím tímto projektem tomuto zamezit a preventivně nechat dítě, aby si vybralo svou pozitivní aktivitu a skupinku. V tomto projektu využiji data zjištěná SWOT analýzou.

Zdůvodnění potřeby projektu

V Příbrami je mnoho volnočasových aktivit, kde by se mládež mohla realizovat, najít si zde svůj koníček a zapojit se do své skupinky. Kriminalita mládeže se za posledních několik let v Příbrami snížila, ale jak ukazují statistiky, tak se začíná opět pomalu zvyšovat. Podle mého názoru není třeba vytvářet další kluby, přednášky, sportovní týmy, kroužky atd., ale je třeba mládeži tyto aktivity předvést a nasměrovat je k nim. Při mé vlastní analýze volnočasových aktivit v Příbrami jsem zjistil více než 75 možností pro mládež jak trávit svůj volný čas, a to rozhodně nebyly

⁹¹ Řízený rozhovor s panem Bc. Ladislavem Hadrbolem, manažerem prevence kriminality Příbram, ze dne 24.3.2015.

všechny. Například se jedná o fotbal, kroužky rybaření, kroužky hraní na kytaru, přes tréninky karate až po čím dále více atraktivní aktivity jako kroužky elektro a počítačů a mechatroniky (práce s robotnickými stavebnicemi).⁹² Mládež potřebuje seznámit s těmito možnostmi trávení času, proto je tu projekt „Vyber si to své“.

Popis projektu „Vyber si to své“, hlavní cíl a vedlejší cíle

Jak již bylo uvedeno, tento projekt nic nevytváří, jen je takovým prostředníkem mezi institucemi a mládeží, které se snaží tyto projekty přiblížit a informovat je o jejich existenci. Projektem by tedy bylo založení internetové stránky, kde by byly uvedeny všechny volnočasové aktivity v Příbrami. Vrcholem celého projektu by byl veletrh, který by se konal v Kulturním domě Příbram, kde by byly prezentovány všechny aktivity, kterým se lze v Příbrami věnovat. Probíhaly by zde i nejrůznější přednášky na témata jak se bránit šikaně, co je to trestná činnost a jak se vyhnout jejímu páčání apod. Tento veletrh by byl celodenní a mohla by sem dorazit celá rodina s dětmi. Projekt se snaží využít silné stránky Příbrami a to, že je zde opravdu mnoho subjektů s nejrůznější tematikou na trávení volného času. Hlavním cílem je snížení a následné udržení nízké kriminality mládeže, tím že se mládeži zajistí vhodná volnočasová aktivita, a s tím pozitivní skupinka mládeže s podobnými zájmy, která bude mít na vývoj mládeže kladný vliv. Vedlejšími cíly je zprostředkování lepší propagace různým subjektům, které by se mohly v tomto projektu angažovat. Dalším vedlejším cílem je zapojení široké veřejnosti do systému prevence kriminality mládeže, jelikož zde budou nejrůznější subjekty.

Stanovení cílové skupiny

Cílovou skupinou tohoto projektu je mládež v Příbrami a jejího okolí. Tedy děti do 18 let, které by měly zájem o aktivity prezentované tímto projektem.

Materiální a personální zabezpečení projektu

Nespornou výhodou tohoto projektu je to, že není náročný na finanční zdroje. Jelikož se jedná o založení internetové stránky, kde jsou minimální požadavky na finance. Největším kus z celého rozpočtu tohoto projektu by zabral nejspíše samotný veletrh, kde by byly prezentovány aktivity, jak je výše uvedeno. Respektive pronájem

⁹² *Volný čas* [online]. Příbram : Město Příbram, 2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.pribram.eu/volny-cas/organizace.html>>.

budovy, ve které by se veletrh konal. Pokud by tento projekt Příbram zaujal a rozhodla se ho spustit ze své iniciativy, tak by se veletrh mohl konat v Kulturním domě, který patří městu Příbram, tím by se náklady ještě snížily. Dalšími možnými náklady jsou provize aktérů, kteří budou prezentovat své aktivity, ale i zde připadá v potaz, že by zde jejich stánky mohly být zdarma. Město by jim dalo možnost propagace zdarma výměnou za prezentaci. Jelikož většina těchto aktivit je hrazena nějakým příspěvkem členů, předpokládám, že by samotní aktéři tohoto projektu měli zájem o další „klienty“. Náklady se samozřejmě odvíjejí od rozsahu veletrhu.

Prezentace projektu veřejnosti

Prvním krokem tohoto projektu je založení internetové stránky, kam budou postupně přidávány všechny volnočasové aktivity. Tím by došlo k seznámení široké veřejnosti s tímto projektem a vyvrcholením tohoto projektu by byl samotný veletrh.

Hodnocení efektivnosti projektu

Hodnocení samotného projektu „Vyber si to své“ bude poměrně obtížné. Úspěšnost bude záviset na počtu mládeže v nejrůznějších volnočasových klubech a skupinách. Tento počet by se průběžně sledoval. A zároveň by se sledovala kriminalita páchaná nezletilými a mladistvými v Příbrami.

Realizace a řízení projektu

Nejlepší možností by bylo řízení projektu právě městem Příbram. Realizační tým by tedy byl starosta a manažer prevence kriminality. Popřípadě by se mohl zapojit i jiný subjekt, např. Q-klub.

Rizika projektu

Největším rizikem je nezájem široké veřejnosti o nabízené aktivity a nezájem potencionálních aktérů o prezentování svých kroužků, skupin atd. Dále nedostatek finančních zdrojů.

Návaznost na další projekty

V tomto má program „Vyber si to své“ největší výhodu. Dá se do něho přidat téměř jakýkoliv jiný program. V Příbrami přichází v úvahu rozhodně program Sdílení

a letní sociálně-rehabilitační pobyt. Ale šly by použít i starší programy jako Fotbalem proti násilí apod.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo charakterizování programů prevence kriminality mládeže jednotlivých subjektů v Příbrami. Tento cíl byl naplněn. Ať už se jednalo o preventivní programy, které zpracovával manažer prevence kriminality za město Příbram, tak o programy, které vytvářely a organizovaly nestátní subjekty. Zde šlo především o programy prevence kriminality mládeže sportovních klubů, které ve většině případů spolupracovaly s městem Příbram. Právě tato spolupráce občanů s městem na společné prevence kriminality mládeže se ukázala jako efektivní řešení.

Dílčím cílem bylo dále porovnat účinnost prevence kriminality mládeže a zhodnocení způsobu práce s mládeží. Pokud jde o účinnost preventivních programů mládeže v Příbrami, tak zde platí, že se začala účinnost zlepšovat po roce 2008. Účinnost preventivní práce s mládeží můžeme vyhodnotit podle statistik, které v tomto případě zaznamenaly veliký pokles kriminality mládeže. Pokud jde o zhodnocení způsobu práce s mládeží, tak zde musím říci, že je tato práce efektivní a jeví výsledky. Ať už jde o programy prevence mládeže organizované městem či podnikatelskými subjekty. Program Sdílení se především zabývá rizikovou mládeží a jejich rodinou. Tento program se osvědčil a je v momentální době největším programem města a zároveň na něho město také nejvíce spoléhá.

Cílem výzkumné části bylo provést SWOT analýzu celého systému prevence kriminality mládeže a provést řízený rozhovor, následně tato data využít a vytvořit program prevence kriminality mládeže „Vyber si to své“. Tento cíl byl splněn. Při provádění SWOT analýzy byly zohledněny všechny silné a slabé stránky. Zde je nejsilnější stránkou nejspíše dlouhodobost a různorodost projektů prevence kriminality mládeže. Nejslabší stránkou systému prevence kriminality mládeže je její nízká kapacita. Pokud jde o příležitosti, tak největší příležitostí je možnost spolupráce s mnoha subjekty podílejícími se na prevenci kriminality mládeže. Na druhou stranu největším ohrožením je nedostatek financí. Tato SWOT analýza byla provedena také na základě řízeného rozhovoru s manažerem prevence kriminality. Řízený rozhovor přinesl mnoho informací, kterých bylo následně využito. Hlavním cílem výzkumu bylo vytvoření programu prevence kriminality mládeže, který nese název „Vyber si to své“. Při vytváření tohoto programu bylo využito poznatků ze SWOT analýzy a z řízeného rozhovoru. Vytváření programu bylo zaměřeno především na silné a slabé stránky,

proto byl vytvořen projekt, kde spolupracují všechny subjekty, které by mohly zasáhnout do volného času mládeže. Nejvíce se vytváření zaměřilo na slabou stránku, kterou je nízká kapacita, v tomto vytvořeném programu je velmi vysoká kapacita, jelikož kapacita programu je zároveň kapacitou všech zúčastněných volnočasových aktivit. Také je využito příležitosti spolupracovat se všemi subjekty v Příbrami. Pokud jde o ohrožení z nedostatku finančních prostředků, tak jak už je zmíněno ve výzkumné části, tento program nese nízké náklady na svou činnost.

Přínosem programu „Vyber si to své“ by měla být intenzivnější a frekventovanější volnočasová aktivita mládeže v Příbrami. Zároveň by přínosem bylo to, že by si mládež našla svou aktivitu, ve které by se mohla realizovat a našla by také skupinku, která má společný zájem. To vše by mělo pozitivní vliv na vývoj mládeže a dá se tedy předpokládat snížení nebo stagnaci kriminality mládeže. Dalším přínosem tohoto programu je zaplnění volných míst ve volnočasových aktivitách pořádaných v Příbrami, a tím zajištění vhodného trávení volného času. Dá se předpokládat, že nedílným přínosem preventivní programu „Vyber si to své“ by mohl být celkový růst inteligence a jiných atribut jako je například zručnost, sportovní hbitost atd. všech členů mládeže zapojených do programu. To vše by mělo vést ke správnému vývoji morálních hodnot všech zúčastněných, a tím i k tomu, že jednou z této mládeže budou plnohodnotní členové společnosti, kteří nebudou páchat trestnou činnost.

Prevence kriminality mládeže je velmi rozsáhlé téma, především díky tomu, že je zde mnoho postupů a mnoho zkušeností různých odborníků. Přínosem bakalářské práce je to, že pokud se někdo bude chtít zabývat prevencí kriminality mládeže, mohl by začít s touto bakalářskou prací a osvětlit základní pojmy, dozvěděl by se jak funguje prevence kriminality, její schéma, subjekty, které ji tvoří, následně jak se tvoří preventivní program a jaká je konkrétní prevence kriminality mládeže v Příbrami. Mohla by být využita i městy a obcemi, které by si chtěly vytvořit vlastní preventivní program mládeže. Bakalářská práce by mohla tedy v budoucnu být jakási stručná pomůcka při studiu prevence kriminality mládeže. Dalším přínosem této práce je její výzkumná část. Především SWOT analýza, ze které by se mělo vycházet při dalším tvoření prevence kriminality mládeže. Posledním přínosem je samotný preventivní program „Vyber si to své“, který přináší jisté řešení. Jelikož se v aktuální době Příbram potýká s nedostatkem finančních zdrojů na prevenci kriminality obecně, mohl by tento program posloužit. V Příbrami dokonce hrozí, že se po osmi letech zruší manažer prevence kriminality. Proto přichází v úvahu otázka toho, jak se bude v následujících

letech kriminalita mládeže vyvíjet. Nejspíše kriminalita mládeže v následujících letech vzroste, ale nijak radikálně, jelikož je zde vytvořený jistý systém prevence kriminality, na kterém se podíleli samotní občané a tento systém by mohl do určité míry fungovat dále. Nic to nemění na faktu, že zde bylo provedeno mnoho změn, které tu budou i po zániknutí tohoto postu (např. vybavený skatepark) dalším plusem je, že nízkoprahové zařízení Bedna pokračuje dále ve své činnosti a z dostupných informací je jasné, že nehodlá ukončit své působení v Příbrami.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CEJP, M., HAVRDA, M., HOPE, T. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže*. Praha : Centrum pro veřejnou politiku, 2007. 185 s. ISBN 978-80-239-9950-1.
2. CLARKE, R., ECK, J.. *Analýza kriminality v 60 krocích*. Praha : Otevřená společnost, 2010. 141 s. ISBN 978-80-87110-22-5.
3. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2004. 431 s. ISBN 80-864-7386-4.
4. HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha : Grada, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-1168-3.
5. CHALUPOVÁ, K., PROCHÁZKA, P., ŘEZNÍK, T. *Základy prevence kriminality pro pedagogické pracovníky*. Praha : Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. 105 s. ISBN 978-80-87258-96-5.
6. CHMELÍK, J. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. 201 s. ISBN 80-717-8739-6.
7. JEDLIČKA, R., KLÍMA, P., KOŤA, J. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha : Themis, 2004. 478 s. ISBN 80-731-2038-0.
8. MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Praha : Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-802-4723-105.
9. NOVOTNÝ, O., Zapletal, J. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2004. 451 s. ISBN 80-735-7026-2.
10. SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha : Petrklíč, 2000. 296 s. ISBN 978-80-7229-354-4.
11. SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012. 290 s. ISBN 978-807-3803-896.
12. VALERIÁN, L., AUFART, J. *Kriminologie: základy kriminologie*. Ostrava : Ostravská univerzita, Lékařská fakulta, 2011. 102 s. ISBN 978-80-7464-038-4.
13. VEČERKA, K., HOLAS, J. *Úspěšnost preventivní práce: (zamyšlení nad problematikou vyhodnocování preventivních programů)*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. 63 s. ISBN 80-860-0895-9.

14. ZAPLETAL, J. ČERNÍKOVÁ, V., ŠTABLOVÁ, R. *Prevence kriminality*. Praha : Vydavatelství PA ČR, 2008. 108 s. ISBN 978-80-7251-270-6.
15. ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova : Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-864-7308-2.

Literární zdroje – odborné časopisy

1. GJURIČOVÁ, J. Aktuální stav a východiska ke snižování trestné činnosti dětí a mládeže. *České vězeňství*. 1999, roč. 6, č. 4, s. 16.
2. OSMANČÍK, O. Několik poznámek k otázkám prevence kriminality. *České vězeňství*. 1994, č. 1-2, s. 31-35.

Elektronické zdroje

1. Členové republikového výboru pro prevenci kriminality: Informace o činnosti výboru, jeho statut, seznam členů a další údaje. In *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2014, [cit. 2014-10-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy-vybor-pro-prevenci/-kriminality.aspx>>.
2. Fára, M. Městský program prevence kriminality na rok 2013. In Příbram [online]. 2013, [cit. 2015-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.pribram.eu/files/post/100111/M__stsky_program_prevence_kriminality_2013.pdf>.
3. Fotbal proti násilí. In *Zelený život* [online]. 2013, [cit. 2015-03-04]. Dostupné z WWW: <http://zelenyzivot.net/clanek/fotbal_proti_nasili/>.
4. Fotbal proti zločinu. In *1.FK Příbram* [online]. 2009, [cit. 2015-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.fkpribram.cz/clanky/Fotbal-proti-zlocinu.706/>>.
5. Fotbal proti zločinu pokračuje. In *První zprávy* [online]. 2012, [cit. 2015-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/regiony/pribram/-projekt-fotbal-proti-zlocinu-pokracuje/>>.
6. GJURIČOVÁ, J. O prevence kriminality: Teoretický úvod. In *Prevence kriminality* [online]. 2014, [cit. 2014-11-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/teoreticky-uvod/>>.

7. HADRBOLEC, L. Městský program prevence kriminality na rok 2014. In Příbram [online]. 2014, [cit. 2015-02-27]. Dostupné z WWW: <http://www.pribram.eu/files/post/100111/M__st_progr_2014.pdf>.
8. Jaký je rozdíl mezi trestným činem, proviněním a činem jinak trestným. In *Město Valašské Meziříčí* [online]. [cit. 2014-07-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.valasskemezirici.cz/doc/27323/>>.
9. Nejvíce zločinu je v Příbrami, kriminalita v Praze klesá [online]. In *Hospodářské noviny* [online]. 2008 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://domaci.ihned.cz/c1-27520690-nejvice-zlocinu-je-v-pribrami//-kriminalita-v-praze-klesa>>.
10. NETOLICKÁ, D. Kriminalita dětí a mládeže. In *RVP* [online]. 26.8.2012, [cit. 2014-09-12]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/k/n/16439/KRIMINALITA-DETI-A//MLADEZE.html>>.
11. O bedně. In Ponton [online]. 2009, [cit. 2015-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://ponton.cz/projekty/bedna/o-projektu/>>.
12. Poradní sbor pro situační prevenci kriminality. In *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2014, [cit. 2014-10-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-poradni-sbor-pro//situacni-prevenci-kriminality.aspx>>.
13. POKORNÝ, M. Nejvíce zločinu je v Příbrami, kriminalita v Praze klesá. In *Hospodářské noviny* [online]. 2008 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://domaci.ihned.cz/c1-27520690-nejvice-zlocinu-je-v-pribrami//-kriminalita-v-praze-klesa>>.
14. Práva a postavení mladistvého obviněného. In *Nejvyšší státní zastupitelství: Česká republika* [online]. 2014, [cit. 2014-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/obvinny/prava-a-postaveni-mladistveho//obvinneho>>.
15. Program Partnerství 2007. In *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2008, [cit. 2015-02-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/program-partnerstvi//2007.aspx>>.
16. RACEK, A. V loňském roce klesla na Příbramsku kriminalita o více než dvacet procent. In *Příbramský deník* [online]. 2015 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://pribramsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/v-lonskem-roce-klesla-na//pribramsku-kriminalita-o-vice-nez-dvacet-procent-201501.html>>.

17. Republikový výbor pro prevenci kriminality: Informace o činnosti výboru, jeho statut, seznam členů a další údaje. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. [cit. 2014-10-23]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy//vybor-pro-prevenci//kriminality.aspx>>.
18. Systém prevence kriminality v ČR. In *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2014, [cit. 2014-07-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence//kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.
19. TOŠOVSKÝ, M. OTEVŘENÁ SPOLEČNOST. MĚŘENÍ EFEKTIVITY PREVENTIVNÍCH PROGRAMŮ: aneb jak měřit něco, co se nestalo [online]. 2013, [cit. 2015-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/2015//e-studie-o-hodnoceni-preventivnich-projektu-docx.aspx>>.
20. V loňském roce klesla na Příbramsku kriminalita o více než dvacet procent [online]. In *Příbramský deník*, 2015 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://pribramsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/v-lonskem-roce-klesla-na//pribramsku-kriminalita-o-vice-nez-dvacet-procent-201501.html>>.
21. Volný čas [online]. In Příbram, 2014 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.pribram.eu/volny-cas/organizace.html>>.
22. Způsob organizování prevence kriminality v ČR. In *Ministerstvo vnitra* [online]. 2014, [cit. 2014-10-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/web//o-nas-prevence-prevencekriminality.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Vláda. Usnesení vlády České republiky ze dne 14. prosince 2011 č. 925: Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015. In: *Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí*. 2011, roč. 6., 31 s.
2. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2009.
3. ČESKO. Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. In *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2002.
4. ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2003.
5. U.S.A. OSN. Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989. 13 s.

Ostatní zdroje

1. E-mailová korespondence s por. Bc. Monikou Schindlovou [online], 12.3.2015, <krps.kr.otp.pb@pcr.cz>.
2. Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR, *Metodika přípravy Komplexního součinnostního programu prevence kriminality na místní úrovni*, Praha, 1996.
3. Řízený rozhovor s panem Bc. Ladislavem Hadrbolem, manažerem prevence kriminality Příbram, ze dne 24.3.2015.

Seznam tabulek a grafů

Tab. č.1. Skutky páchané nezletilými, mladistvými a recidivisty

Tab. č. 2. SWOT analýza prevence kriminality mládeže

Přílohy

Příloha I: Dotazy k řízenému rozhovoru⁹³

Od jakého roku jste manažerem prevence kriminality a co jste dělal předtím?

Manažerem prevence jste tedy od roku 2013, jaké změny se Vám od té doby povedlo zavést?

Co děláte jinak než Vaši předchůdci?

Čím si vysvětlujete radikální snížení kriminality dětí a mladistvých mezi lety 2009 a 2010 a jejího stále nízkého počtu v Příbrami?

Jaká trestná činnost je největším problémem v Příbrami a jaké se nejvíce dopouštějí nezletilí a mladiství?

V minulém roce se celková kriminalita snížila o 20%, čím si to vysvětlujete?

Za posledních 7 let se v Příbrami uskutečnilo několik desítek preventivních programů, jaký z nich se podle Vás nejvíce osvědčil?

Jak dlouho již probíhá program Sdílení a měnil se nějakým způsobem v průběhu let?

Co je podle Vás klíčem k účinné prevenci kriminality obecně?

Co je podle Vás klíčem k účinné prevenci kriminality mládeže?

Jaká je nejrizikovější skupina obyvatel, která je nejvíce ohrožena páčáním kriminality?

Co je důležité při tvorbě preventivního programu?

Vytvořil jste nějaký program prevence recidivy?

V Příbrami je příležitost spolupracovat s mnoha sportovními kluby, spolupracujete s nimi?

⁹³ Řízený rozhovor s panem Bc. Ladislavem Hadrbolem, manažerem prevence kriminality Příbram, ze dne 24.3.2015.

S jakými subjekty při tvorbě a provozu programů prevence kriminality spolupracujete?

Plánujete v prevenci kriminality něco nového v budoucnu?